

Tom XIII
Mijakunoz Daboy.

[Faint handwritten signature or initials]

The
M
G
T
H
P
E
P
C
A
G
C
E
D
I
G
T
F
G
E

4.

22

דיבורים

De

DIVINO NOMINE

ELOHIM,

Et imprimis

Nobilissimâ, eaq; vexatâ multùm

Controversia: an ex hoc Nomine plurali, & præsertim

hoc juncto Verbo singulari **אֱלֹהִים**, *Genes. I. v. 1. vi* & ipsâ vocum ac con-

structionis quo Jammodò mysterium SS. Trinitatis, vel sal-

tem pluralitas personarum in unâ divinâ essen-

tiâ possit probari?

DIATRIBA PHILOLOGICA

Contra

Judæos, Photinianos, Pontificios, Calvinianos

atq; novatores nonnullos.

Ad Cujus Quæst. I. II. III. IV. & V. am

PRÆSIDE

M. ANDREA SENNERTO,

Lingvæ Sanctæ Professore Publico, & h. t. Collegij Phi-

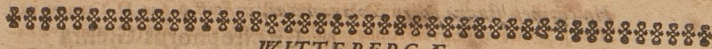
losophici DECANO,

Respondebit publicè

M. CHRISTOPHORUS GIEHRA

Mulhusinus Thuringus P. L. Cæsareus.

ad d. IV. Septembr. in Auditorio majori.

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS RÖHNERI, Acad. Typog.

ANNO M DC, XLV.

VIRIS

*Splendidâ Magnificentiâ, per quâ Reverendâ Dignitate, insigni Aucto-
ritate, rerumq; & Consiliorum dexteritate longè præclarissimis,*

Dn. CHRISTOPHORO VVACKE, U. J. D. PROF.
Publ. Illustriss. Viduæ Principis Anhaltin. in Coswigk/ &c. Consiliario gra-
vissimo, Curia, Electoralis & Facult. Jurid. Assessor. longè dignissi-
mo, juxtaq; hodiè WITTEB. Acad. RECTORI
MAGNIFICO.

Dn. ÆGIDIO STRAUCHIO
SS. Th. D. præcellentissimo, Ecclesiæ
Dresdensis ad D. Crucis pastori pri-
mario, nec non vicinarum SUPERIN-
TENDENTI vigilantissimo, & Supre-
mi Synedrj Ecclesiastici Electoralis
ASSESSORI maximè emerito.

Dn. M. MARTINO GEIERO,
SS. Th. Baccalaureo, & Hebrææ Lin-
guæ in Celeberrima Lipsensi PROF.
PUBL. nec non ad D. Thomæ ibidem
Ecclesiastæ fidelissimo.

Dn. M. ANDRÆE QUERFURT,
præcipuo apud Quedlinburgenses
Patritio, & CONSULI de Republ. sæ-
piùs benemerentissimo, juxtaq; Ne-
gociatori integerrimo.

Dn. FRIEDERICO LENTZIO
JCto Amplissimo, Reverendiss. &
Illustrissimæ Ducisæ Saxonis DO-
ROTHEÆ SOPHIE, &c. ABBA-
TISSÆ Quedlinburgensis Consilia-
rio Intimo.

Dn. M. JOHANNI DÜRRIO,
Illustrissimi & Celsissimi Dn. JO-
HANNIS, Principis Anhaltini, &
Comitis Ascaniæ &c. Concionatori
Aulico dignissimo.

Dn. M. DANIELI Neimbürger/
Ecclesiæ (quæ Deo Quedlinburgi
colligitur ad D. Ægidij) Pastori fide-
lissimo: Huic Dn. Affini suo pl. ho-
norando:

*DNIS MECOENATIBUS, PATRONIS & PROMOTORIBUS SUIS
summâ, perpetuâq; animi submissione reverenter suspiciendis,
S. P. D.*

HOC PROCERES MAGNI porrectâ sumite fronte,
NOMINE quippè DEI nil valet esse prius.
Id didicisse meum est, vestrumq; docere, & amare,
Hincq; meis studiis porro favere, precor.

M. Christophorus Giehra
P. L. C. Respondens.

Ad Praestantissimum
Dn. M. Respondentem.

SCande, piam doctis cathedram immerurus in ausis,
Et cultum facili Numine profer opus.
Palma tua est: facundo etenim quæm disseris ore,
An merita vacuum laudis abire sinat?

M. Johannes Ericus Ostermannus
Prof. Publ.

OCto sunt anni quod nos Philærea tenebat,
Tres sunt elapsi quod Witeberga fovet.
Hos studiis, GIEHRA, mihi dulcis Amice, dedisti,
Constat laudis suus sudor amore pius.
Nec laus sudoris mihi laudis egere videtur,
Quæ Doctum rupit pectora tota sibi.
Gratulor huic laudi, Patria quoque, gratulor almae,
Quæ dignum, digne quem veneretur, habet.

Amico suo Hippiano amore
integerrimo fac.

M. Constantinus Siegra/
Döbel, Miin.

Ad Eximium atq; Eruditissimum
Dn. M. Respondentem, Amicum meum
fraternè amandum & honorandum.

ET sic in publicum tentas prodire vicissim,
Sæpius in Clariis, Cognite GIEHRA choris?
Tertia adest mæsis sed quæ septem pluce ad ALBIM
Fruge tui ingenij dives adauxit agrum.
Primum de *Causa & Causato* Antifite SELDO
Das fructum, & Sophiæ mox merebare gradum.
Deinde *Pœta* vicens exercebaris in æde
MARTINI nostrum sitæ colentis agrum.

Sub

Sub quo *Mentzerum* juvat absolvisse per usum
Collegij privi, hinc pulpita publica adis.
Principium fidei verbó haud *ratione* valere
SCHARFIUS excellens te probat apta loqui.
Pergis ab his, quæ sint *Idiomata Diæ* resolvens
Præside MARTINI schismata calva negas.
Póst & *ad Hebræos caput ultimum* habente LYSERO
Præsidium, exsolvis voce, styloq; tuo.
Bisq; Opponentum *Celeberrimus* HULSEMAN istús
Cum sat ludasses, cœpit, opemq; tulit.
Dùm de BAPTISMO, quibus atq; *ECCLESIA Signis*
Syntheticis existat, verba diserta dares.
Jamq; *DEI vocis* quæ vis genuina sit Ebris
Differis, anne *unum*, num sibi *plura* velit.
Hinc Te claravit labor impiger, extera ut ora
Te caput optaret præstituisse Scholæ.
Gratulor hanc famam, Patriæq; perutile cœptum
Vocē DEI sospes teq; tuosq; bea.

gratulabundus scripsit

M. Christophorus Schrot
Grimà-Misn. SS. Th. Stud.

FRATER, in hoc anno te respondisse ter hausi
auribus, & gaudet dispare sorte DEUS.
Cujus amas *Nomen* defendere; Ritè quod orsus
Perfice, teq; sequi me Deus aptet ope!

ὀλοκαρδίας ἀπρ.

Georgius Giehra Mulhus. Thur:
artium bonarum Stud.:

כנה
PROOEMIUM.

A Nimus fert, איה, nobilissimam
eam, vexatamq; multum Controversam, in quantum
ad philologica, in medium denuo revocare, atq; publica
disquisitionis incudi submittere, quâ quaritur: an ex
Nomine איה pluralis numeri, atq; imprimis hoc juncto Ver-
bo singulari איה, Genes. I, vers. 1. adeoque ex integrâ phrasi, vi
votum & constructionis quodammodo mysterium SS. Trinitatis, vel
saltem pluralitas personarum in unâ divinâ essentiâ possit probari?
Circa quam & ipsam questionem naturam hujus Nominis, nempe Elohim,
paulò impensius, ut fas opusq; omninò erit, considerabimus.

2. Enim verò illam Controversam & concisus itemq; prolixius tra-
ctatam nonnihil (quanquam hoc modo & ex professo, quod dicas, à pau-
cioribus) passim & apud alios videas reperias bene multos: quorum dare
catalogum quendam in præsens principioq; omnium nec frustra erit o-
mnino nec pigebit. In affirmativam nempe ejus descendunt ex pleriq; his
præcipuis ex veteribus & recentioribus sequentes: P. Lombardus (verius
Longobardus) sententiarum magister dictus, sent. lib. I, dist. 2. qui primus
omnium habetur (verba Sixtini) dicto Cl. Sixtino ab Amamè, Antibarb.
bibl. lib. 2. in b. l. & ante eum Pererio, itidem in b. l. & nuperrimè Rivero
identidem in bunc ipsum locum, qui sit autor hujus sententiæ (verba Rive-
ti) quod hoc loco mysterium Trinitatis significetur. Quanquam, quod obi-
ter hic statim notamus, sententiarum hic magister sententiæ hujus auctor
fortasse primus omnium, ut illi quidem volunt, etiam non sit. Præter-
quam enim, quod faciles largimur, quòd nobis quidem ex Patribus omnes
singulis, circa hunc locum perspecti non sint, nec esse etiam possint; certè
vel solus Theodoretus, Patrum antiquissimus, qui floruit circiter anno
Domini CCCCXXX, vel saltem ipsi Lombardo tamen multò veterior est,
simile quid, tamesi quidem circa alium locum, nempe Genes. ejusd. cap.
vers. 26. profert, quando ex plurali, faciamus hominem &c. præmissosin-
gulari, dixit Deus, idem mysterium colligit, quæst. 19. in Genesin. Verba
Episcopi 800. Ecclesiarum, juxta Sixt. Senensem, hæc sunt cit. loco: In u-

A

niversâ

niversa planè Scripturâ divinâ licet audire Deum omnium singulari numero loquentem. Rarò autem pluraliter sermonem format, nisi quùm innuit numerum personarum Trinitatis. *Et paulò post*: Dum enim inquit; Dixit Deus, communionem divinæ naturæ explanavit: subjungens autem illud; faciamus, expressit numerum personarum. *Ex quibus Theodoriti verbis iudicium de hac sententiâ Pererij, Sixtini & Riveri probabiliter fortasse formari posset, an nimiram author bujus assertionis, insinuari nempe & hoc in loco, Genes. I, vers. I. mysterium S.S. Trinitatis, primus omnium sit Lombardus, nec ne. Quibus gemina etiam apud alios subinde reperias. Citat quidem etiam magnus nos- ter Gerhardus dicti Theodoriti quedam verba alia ex Questionibus ejusdem in Genesi, quæst. 20. in similem sensum, quando pugnat contra eos, qui pluralem locutionem b. l. esse ה'לשון רב sive idioma tale lingue Ebraeæ statuunt, quæ & ipsa huc non parum facerent, quæ tamen nos in editione Colonienf. Agripp. an. 1617. reperire non potuimus. Verba à modò laudato Gerharo citata, cum. tom. LL. I. de nat. Dei § 30 tum in egeff. loco secundo, de Deo §. 53. & loco tertio, de S.S. Trim. §. 113. hæc sunt: Si Deus propter authoritatem ac majestatem de se loqueretur in plurali, oportuisset eum ita loqui vel semper, vel ut plurimum, præsertim cum legem daret in Sinâ. καὶ τὰς δὴ μὲν ταῦτα, καὶ οἷς ἐν παρρησίᾳ.*

3. Porro sententiarum Magistrum secuti sunt alij, qui affirmativam nempe tenent præsentis bujus Questionis: Nicolaus Lyranus in h. l. Paulus Episcopus Burgenfis (qui & de S. Mariâ) in annotat. ad eundem, Petrus Galatinus (de quo jam non disputamus, an ejus sunt bi libri, an verò cujusdam alterius Raimundi Sebon vel Porcbeti, juxta Scaligerum, Marinum, alios) de arcan. Cathol. ver. lib. II. cap. 9. Aug. Steuchus Eugubinus hîc. Ambrosius Catharinus, Compensfis Archiepiscopus, in annot. ad vers. Th. Cajetanum, lib. 4. citante Six. Senens. Bibl. I. §. an. 1. qui tamen hac in parte dictum Catharinum, quanquam præceptorem suum, ut alibi ipsum hoc nomine laudat, acriter refellit, & è contra prædictum Thomam defendit, ut infra mox audiemus. Ex recentioribus Rob. Cardinalis Bellarminus in Institut. gramm. de Synt. cap. 4. dist. 5. quanquam palinodiam canere velit bifrons atq; inconstans Jesuita tom. I. controvers. lib. 2. de Christo, cap. 6. Zanchius de tribus Elohim, lib. 2. cap. 1.

& de natur. Dei cap. 4. & 12. Fr. Junius, in protoctifia sua, *quam vocat*, ad Genes. cap. 1. hic, & tom. 2. defenf. cath. ver. contra Samosat. de SS. Trin. p. 70. Polanus, Syntagm. theol. lib. 3. cap. 3. Pellicanus, Piscator in h. l. Tilenus in not. ad Bellarm. l. 2. de Christo cap. 6. Alstedius in Lex theolog. p. m. 70. seqq. *Quibus adjungimus* Jacobum Montanum, *qui cum Drusio per literas hac de questione egit. Ex nostris* Försterus in Lex. rad. אלה, Schindlerus, ibidem. Flacius Illyr. clav. patt. l. voce Deus. *Item* Försterus in thes. catech. in Symb. decad. 1. B. Chemnitius, loco de Deo, cap. 2. reg. primâ. B. Gerhardus, tom. I. de nat. Dei, §. 30. seq. & in exegef. loc. 2. de Deo, §. 52. seq. loco 3. de S. S. Trinit. §. 12. seqq. Feurbornius in anti-Osterodo disp. 3. th. 15. seqq. Stegmannus, Photinianis disp. 4. q. 2. Himmelius, Syntagm. meth. disp. 4. th. 15. & 18. *Reverendus pl. Dn D Jacob. Martini, Senior noster venerandus*, in de tribus Elohim, lib. 1. cap. 3. *qui judicio Cl. Riveti hanc eandem sententiam pluribus atq; accuratius, quam quisquam alius molitus est. Ex Rabbini deniq; sive Judæis, præter supra memoratos Lyranum & Burgensem huic sententia favent, quos imprimis adducit Galatinus supra cit. loco, & ex parte ejusd. libri 2. cap. 4. ex-Beresieb ketannâ, R. Mose hadarsan, libro Sanbedrin, & midras eillum, Rabbi Huna quidam, R. Semlai, R. Johanan, R. Elazar, R. Simeon; Item ipse R. Mosche haddarfchan, super Genes. cap. 1. & in specie in h. l. alijs, qui videri poterunt apud eundem passim. R. Abben Ezram, sapientem s. doctum, quem נא"י עֲזֹרָה sic vocant, quia sibi ipsi fortasse super hac re non constat, hæc vice non adducemus: quanquam ejus verba in Psal. XI, 7. sic satis sint evidenter, quæ ipsa infra absq; dubio in tractatione à nobis adducentur.*

4. E contrario in negantium partes abeunt circa hanc ipsam Controversiam ex recentioribus modo ferè: Photiniani imprimis, prout nec aliter possunt, ex hypothesi sua; Piscius in ad Campiani rationes respons. p. 17. Cujus & hæc verba in specie sunt ibid: Ante Lombardum Trinitatem personarum ex voce Elohim concludebat nemo. Socinus in defenf. animadvers. Posnan. p. 132. Enjedinus in explicat. ll. S. Sæ IV. & N. T. Schmaltz. contra Schopp. de SS. Trinit. p. 6 & 9. alij. *E-Pontificiis verò atq; Calvinianis*: Alphonfus Toftatus, Abulensis Ex piscopus hic, Th. Cajetanus Cardinalis identidem in h. l. Vasques

fius in part. 1. Thomæ disp. 108. cap. 2. Pagninus in Lex. voce אלהים. Sixt. Senensis Biblioth. lib. 5. ann. 1. Bellarminus, de Christo lib. 2. cap. 6. Pererius hic, Chafanio LL. comm. lib. 1. cap. 10. Buxtorfius, thesaur. lib. 2. cap. 2. & 10. Drusus in peculiari tractatu de nomine Elohim, & ad diffic. loca Genes. cap. 1. item, miscellan. cent. 2. cap. 33. alibi, Fullerus in miscell. lib. 1. cap. 6. & lib. 3. cap. 8. Calvinus (qui violentam glossam rem hanc vocat) Et qui cum hoc inter sect. e sue ad dictos primo loco poni debebant meritò, Martyr, Mercerus, Danæus, Paræus omnes in h. l. atq; hic posterior etiam in Calvino orthodoxo. Sixtinus Amama in antibarb. b. in h. l. Rivetus identidem hic &c.

5. Verum enim verò cum, salvo aliorum ac quorumcumq; quidem iudicio, controversie hujus nobilissimæ amplissimæq; ratio ea sit, ut plures alias distinctas atq; subordinatas sibi invicem quæstiones contineat, quarum propterea probationum medijs termini non confundendi etiam sunt, sed diversimodè applicandi adhibendiq; suis quemlibet in locis; nisi rem ante intricatam utcumq; magis magisq; involvere velimus, idè operæ pretium omninò fuerit, ordine Et distinctè eas. suâ quamlibet certâ in sede seu loco, prout nempe alia ferè ex aliâ fluit aliâq; insequitur, proponere quodq; subjunctis breviter tum postea ad singulas suis responsionibus; atq; hac quiddem serie subsequente, quâ queritur v. gr. I. Vocabulum s. Nomen

אלהים in suâ quadam latitudine acceptum, cum pro DEO vero sive *Θεός* tali, tum *Θεοί* dijs, cujus sit numeri ratione termini sive formationis? II. Id ipsum an sit pluralis numeri etiam ratione significationis sive sensus? III. an tantum sit pluralis numeri, an non etiam singularis nonnunquam; atq; adeò numeri utriusq; sive communis sit? IV. De DEO uno, vero atq; glorioso nostro in specie usurpatum cujus sit numeri ratione sensus? V. An de Eo usurpatum in sensu plurali adhibeatur saltem *אלהים רב* i. e. secundum linguæ idioma tale sive proprietatem: & secundum quidem quam summo Ejus excellentissimoq; honori vel divinæ majestati indigitandæ utcumq; adhibeatur? VI. vel an importet saltem pluralitatem virtutum sive proprietatum in DEO? VII. an potius, quod principaliter in quæstione est, pluralitatem personarum in unâ divinâ essentiâ, idq; etiam vi vocis quodammodò? VIII. cur idem no-

men

men unialicui sive singularibus item quandoq; adhibeatur? IX. quid hoc loco, *Genes. I. v. i.* constructum cum verbo singulari ברא, adeoq; integra phrasis denotet? Deniq; X. quam probationis vim habeat, an solidioris nimirum argumenti, an secus, illatio hæc ex integrâ phrasi sive constructionis modò hoc, vel item ex nomine *Elohim*, absolute & in se spectato petita? item: an etiam hinc S.S. Trinitatis (in specie) mysterium probetur? & deniq; quale hoc sit nomen אלהים & quid denotet? *Quibus decem (vel ad summum duodecim) questionibus ordine & distinctè propositis, tota Controversia hæc sive res, quæ, ut & suprâ diximus, utcumq; aliàs intricata & obscurior non nihil est, nec facile aut parùm aliqui feliciter decidetur extra similem modum considerata (sit venia dicto) sed merè alicui potius videri poterat tenebra, hunc in modum inclarescet.*

Nunc JEHOVA ELOHIM Juva!

אֱלֹהִים

A 3

QUESTIO

6
QUÆSTIONES.

1.

Nomen אלה *cujus sit numeri ratione terminationis sive formæ?*

6. Resp. Non equidem valde dubitamus id esse plurale: cum & singulare suum agnoscat אלה DEUS; & id satis adjecta syllaba terminalis, nota nempe pluralis numeri, אים evincat. Nec ullus hactenus fortassis, in quantum quidem nos scimus, id negavit unquam: nisi fortasse an de Thomâ Cajetano Cardinali id aliquis suspicatus velit; qui asseruit, citante Sixto Senensi, *biblioth. sua lib. V. ann. 1. in b. l.* id carere singulari suo: quanquam falsò. Quem tamen errorem & ipse Senensis eum illo errasse videtur, ut ex ejus notis, quas vocant, marginalibus apparet; si modò ejus sint. Quanquam, quod vicissim fatemur, diversæ tamen hæ sunt, nec confundendæ omninò assertiones: carere aliquod nempe nomen singulari numero, & esse id ipsum numeri ejus, ratione termini.

7. Cæterùm id agnoscere suum singulare, quod est אלה (cujus radix verbalis in lingua Arabicâ est usitata, אלה *aleha*, *Deum coluit, adoravit*) non אים, qui est error Lombardi, magistri sententiarum, *lib. I. dist. 2.* & qui eum recepit, Vasquetij, *in pr. partem Thoma disp. 108. cap. 2.* id evincunt satis loca, ex. gr. *Deut. XXXI, 15. & 17. Job. III, 4. Jes. XLIV, 8.* aliâq; quam plurima. *V. Concordantias.* Unde meritorè facessere jubemus hoc dubium, & ad alia & reliqua, quæ operiosiora paulò sunt, descendimus, quando quaeritur porrò:

QUÆSTIO II.

Annomen אלהים, *significationem ejus quod concernit, sit vox multitudinis sive pluralis numeri?*

8. Resp. Refert certè VVolfgg. Capito *in hexaem. suo p. 65.* cit. Magno Gerardo nostro *LL. T. I. de nat. DEI §. 27.* ubi tres ille de signifi-

cati-

7
ratione hujus vocabuli profert sententias, fuisse, qui quidem mul-
titudinis nomen (subintellige ratione termini) id esse asseruerunt.
sed tale tamen, quod significatu sit singulare. Confer & Petr. Galati-
num *de arcan. cathol. ver. lib. 2. cap. 9.* alios. Quibus qui gemina adhuc
hodie, erronea licet atq; falsa nimis (confidenter loquimur) in-
medium proscribunt venditantq; omnino reperias. Contra quos
assertio utiq; hæc primò omnium jam formanda informandaq; eras:
Nomen nimirum hoc, in suâ quadam latitudine & de DEO vero & fã-
lis, itemq; Θεοι dijs acceptum, ut ratione termini sive formationis,
ita etiam ratione sensus s. significationis suæ esse nomen multitudi-
nis. vel numeri pluralis, non singularis.

9. Quod probat 1. iterum numerus usitatus singularis ἑνὸν suo
plurali, à quo hic formatur contradistinctus oppositusque; quo sen-
sus singularis commodè ubiq; satis potest exprimi, exprimiturq; sæ-
pissimè; cujus loca quædam supra Q. I. adduximus. 2. explicita a-
libi pluralitatis adjecta nota sive terminus. Sunt enim Vocabula,
ut notum est, ὁμοίωμα τῶν νομιμάτων, sive signa conceptuum, ut hæc
rerum; atq; hæc quidem talia κατὰ τὴν συνήθειαν, h. e. ex pacto, ut sint
symbola & notæ quædam rerum communes omnibus: hinc de jure
unum & alteri debet respondere, illudq; exactè repræsentare. Unde
Philosophus: πᾶσα τῆς λέξεως ἀρετὴ ἐστὶν, εἶναι σηματικὴν: &
6. *Topic. cap. 2.* ait: εἰ δὲ τὴν κεμενὴν, ὀνομασίαν ἔχουσαν, à receptâ
significatione vocis nempe temerè recedendum non est. Et ipse
Plato divinus in Cratylo suo inculcat, quod & in dictionum singulis
particulis, non singulis vocibus tantum, convenientia verborum &
rerum diligenter spectanda sit servandaq; V. omnino, si placet, & lege
hæc de re accuratissimum tractatum Theodori Bibliandri *de rat. com.
omnium literar. & ling. Capite*, quod inscribitur: *Convenientia rerum &
vorum pag. m. 130.* 3. Id probant imprimis loca S. sæ expressa, ubi de
DEO tam vero sive Θεοι tali, quam Θεοι dijs acceptum: & insuper
4. quandoq; alijs adjectis vocibus, adjectivo nomine, pronomine vel
verbo pluralis numeri, aliter non nisi in sensu plurali potest explica-
ri, ex. gr. *Gen. cap. I. v. 26. cap. III. 22. cap. XX, 13. c. XXXV, 7. Exod. XXI,
6. cap. XXII, 8. 9. 20 & 28 & c. Sic & . Sam VI, 20.* in quo loco, postero-
re, ipse Cl. Buxtorfius *thesaur. l. 2. c. 2.* agnoscit id esse plurale; alibi
5. Id &

7. Id & fradet lingua hujus, Sanctæ nempe sive Ebrææ, puritas atque simplicitas, utpote cui displicet omnis fucus; uti non verisimile sit eam contra receptam analogiam, cumq; in usu sit singulare, adhibuisse multitudinis numerum, nisi pluralem, qui & est daturq; in Deo, eo indicare voluisset. Unde pronunciamus denuo in propria atque nativâ significatione, vi & ipsâ vocis suæ sive termini aut materialis nomen hoc esse plurale, non singulare. Sed quaeritur nunc porro:

QUÆSTIO III.

An tantum sui pluralis numeri Nomen hoc, an verò nonnunquam etiam singularis: adeoq; numeri communis sui?

10. Resp. Quod probatur quàm maximè Cl. Drusio, cum alibi, tum in *ad diff. loca Genesæ, cap. I.* Ubi & D. Hieronymum *de quest. Ebr. ac epist. ejusd. 136.* itemq; Procopium in *Genes.* in hanc rem adducit, qui scribant, esse nomen communis numeri, quod & unus Deus ita vocetur & plures. *Nam Elobim, verba hæc sunt Drusij, quando de uno dicitur sensum habet singularem. Dicitur autem de uno Deo passim, & de uno angelo, vitulo, idolo, homine.* Hæc ille. Confer & in hanc rem Buxtorf. in *Lex. voce אלהים* aliosq;.

II. Cui quidem assertioni neque nos per omnia refragamur, accommodari quidem nimirum id nominis nonnunquam etiam singularibus vel unialicui rei; cum utiq; nota satis sint & nobis loca, v. gr. *Genes. I, 2. Psal. XLV. 8. Hof. I, 7. Exod. IV, 16 cap. VII, 1. cap. XXXII, 31. Jud. XVI, 23. 1. Reg. XI, 33. &c.* ubi aliter vix non nisi in sensu partiali s. singulari potest vox ea accipi intelligiq;. Sed observatis insuper imprimisq; observandis hisce sequentibus: I. Distinguiamus inter significationem vocis alicujus propriam, nativam atq; principalem, & inter translata s. secundariam. Vox אלהים sensum habet pluralem, vi vocis & in significato suo primario, nativo atque proprio: deponit verò eum sensum nonnq; paulisper usurpatum de uno aliquo, v. gr. personâ certa hæc vel illâ, in significato translato vel minus principali. Quod quibus de causis fiat infra audiemus

Quæst.

9

Quæst. VIII. Nec quicquam tamen decedit hinc significatui palmario s. nativo, qui est pluralis, vi vocis suæ. 2. Concedimus Cl. Drusio, quando applicatur id nominis Deo vero atque æterno, notari eo Unum Deum; sed non illum Unum principaliter unitate essentia suæ, licet consecutivè: sed vel *ἑνός* illum simul & imprimis in personis trinum, vel *δευτέρως*, atque id rarissimè planè, certam, hanc vel illam Deitatis personam: ut infra cit. l. videbimus. Unde 3. negamus constantissimeq; statim corruiere juxta Drusium cit. loco hinc argumentum, quod pro personarum in unâ divinâ essentiâ pluralitate à numero nempe plurali hujus vocis deducitur: quia nempe sit nomen numeri communis sive utriusq;, tam singularis, quàm pluralis. Nam, ut supra jam diximus, non uno eodemq; modo & multitudinis numerum & unitatis significat vel importat; sed hunc minus multo quidem, illum verò multo magis propriè, vel quin imò propriissimè. Nec quicquam hinc detrahitur vi vocis, ut dictum, in sensu suo palmario & nativo, etiamsi nonnunquam, atque id rarius quidem etiam, transferatur aliorum atque accommodetur item singularibus vel uni alicui rei. Unde sua quin imò adhuc remanet & vis inest quædam huic argumento, quando ex indole hujus vocis & significatu ejus palmario propriissimoq; pluralitas quædam colligitur, & in Deo quidem nostro glorioso in specie personarum, ut mox audiemus. Cæterum quæritur nunc porro, atque in specie:

QUÆSTIO IV.

De Deo uno, vero atq; glorioso in specie usurpatum hoc nomen אלהים cujus sit numeri ratione sensus?

12. Resp. Ubi constantissimeque iterum atque intrepidè planè pronunciamus statim atque asserimus insimul: pluralis numeri; minimè verò singularis: nisi *δευτέρως* vicissim & in certis suis quibusdam, iisdemq; paucissimis, locis, ubi id contextus arguit. Posterius patet: quia, ut & jam dictum est, habet suum singulare אלהים, per quod sensus singularis satis commodè potest exprimi, exprimiturq;

B

sepsis-

sapissimè. 2. Prius liquet: quia explicita pluralitatis nota sive terminus id arguit; nec ulla sufficiens ratio dari potest, cur recedendū sit hinc, & prout terminatur vox, ita exponi non debeat, h. e. pluraliter s. in sensu plurali. 3. quia tamen nonnunquam etiam significet singulariter, attamen pluraliter sonat propriissimè, ex nativā vi vocis, cum ratione materialis, tum formalis. In quibus rerum momentis tam diu stamus, nec recedendum temerè est aut quaeunque de causā, nisi donec aliud quid, sive contrarium ejus evidentior, quaedam ratio rei; necessitas evincat satis. 4. Id evincunt dilucidius aliquantum atque explicatius Voces aliae adjecta, juxta analogiam Grammaticam, in convenientiā numeri cum numero: nomina nempe adjectiva pluralia, pronomina item atque verba ejusdem numeri. v. gr. **יהוה אלהים קדושים יהוה** *Dominus Elobimus sancti ipse, Jos. ult. vers. 19. Confer & loca 2. Sam. VII, 23, Psal LVIII, 12. Jer. X, 10. cap. XXXIII, 36.* & quae supra adduximus S. IX. num. 4. ex his nonnulla alia. Quae vocabula adjectanea in his similibusq; locis indicio satis sunt, sive explanativa numeri praesentis vocis, de qua sermo est. Neque enim vel dici potest aut debet, & ipsa ea esse ratione sensus vel significationis numeri unitatis, ut sic loquar, nisi invitā valde veritate, & analogiā insuper posthabitā omni grammaticā, conquisitisq; confictisq; vicissim malè ubivis locorum anomaliis, citraq; debitum omne. 5. Imprimis verò & hoc hic notamus, quod aliunde, ex S. S. Scriptura, Dei nempe gratiā edocti aliās sumus: in unā Dei essentiā dari repeririq; plures personas, vel veriùs accuratiusq; loquendo, unius essentiā divinā plures esse personas; secus quā sit, vel quod nunquam firin aliis rebus, essentiis substantiisq; creatis. Unde ingerimus iterum, standum ergò omninò hīc vi vocis, ne utiquam verò recedendum; & huic voci primae intentionis, ut vocant Logici, vel tecnico termino aut formae nominis, de Deo uno, vero atque aeterno usurpati hunc in modum à Spiritu S. in esse aliquid, vi fundamenti sive suppositionis, argumenti, vel, quod idem est, quid altè quasi eidem impressum, quod & simul, vel tum postea saltem, juxta vel post S. S. Scripturae testimonium, pluralitatem quandam insinuet in Deo: cui simile quid propter defectum ejus fundamenti, vel rei atque rationis dissimilitudinem in aliis creatis rebus.

sive

sive creaturis, si quando & iisdem vox hæc adhibeatur, concipi aut
fingi non potest: sed alia tùm, quæ subst, ratio excogitanda omninò
conciipiendaq; erit; ex. gr. pluralitas potentiarum vel virtutum in
iisdem vel aliud quid, &c. De quo deinceps infra Q. VIII.

13. Unde evanida fiunt, atque frigent meritò, quæ objicit nobis
loco supra cit. in *ad diff. loca Genes. cap. I.* Drusius: (nec propterea
hec poscenda statim ab ipso, bono viro, pelvis effer, aut helleboro
curandus, verba sunt Drusii, is est, qui contrarium placitis ejusdem
statuit) neminem nempe ex terminatione numeri pluralis colligere
pluralitatem rerum: v. gr. ex nomine liberorum, quando de uno u-
surpatur, pluralitatem horum: ex nominibus Athenæ, Thebæ, Sa-
lonæ plures Athenas, Thebas, Salonas: ex nomine Samaim, plures
cæles: & ideo non esse plures tenebras, quoniam in latio non au-
diatur tenebra, numero singulari, sed tenebræ. Respondemus enim:
1. Dispar planè est ratio harum vocum & hujus nostri nominis divi-
ni. Nam hæc pleraque nomina stant ratione significationis pro sin-
gularibus; unde non mirum est ex nudâ horum terminatione non
posse colligi pluralitatem rerum: sive, quod idem est; sunt hæc no-
mina ratione terminationis numeri multitudinis tantum, ut vocant
Grammatici, carent suo singulari, quacunque etiam de causâ id
fiat, sive ex indole lingvæ, sive ob aliam quamcunque causam lati-
tantem: sed hoc nostrum distinctum habet, ratione terminationis &
sensus, singularem & pluralem numerum, quibus mediantibus u-
terque conceptus & res utrinque aotione hac indigitata potest re-
presentari: 2. Non à nudâ inflexione (quæ etiam in superioribus
allatis exemplis nulla est daturque) sive potius à terminatione nudâ
pluralis numeri, qui est in hisce ipsis exemplis tantum talis, argu-
mentum deducimus, sed à voce terminatâ inflexaq; simul hunc in-
modum, nimirum ex singulari numero in pluralem, & , ut ex parte
dictum jam quoque, quæ simul & expressè expliciteve contradistin-
guitur suo singulari & ipsi usitato non minus, cum ratione termini-
tum sensûs, quem importat. 3. Nullum datur huic nostro simile
rei rationisq; fundamentum in hisce ipsis supra allegatis vocabulis;
vel potius datur nulla rei rationisq; similitudo inter hæc vocabula &
res his singularis nominibus substratas vel per hæc expressas denota-
tasq;

tasq; quæ inferat vel inferre possit pluralitatem quandam, quemadmodum in nostrate Nomine, vel potiùs in Deo nostro glorioso, sive inter hunc, & illud. Non enim repertæ unquam dataq; in hoc Orbe habitabili plures exem. grat. Salonæ, Thebæ, &c. Tenebræ item quantitativè nō concipi intelligiq; multo minùs multiplicari hunc in modum possunt aut debent. Enimverò, quæ deniq; eodem loco cit. suprâ jam modò Drusus profert, de nominibus Adonim & Baalim; simili modo nempe tunc ea pluraliter reddenda concipiendaque esse: & quid verò si aliquis dicat asseratq;: cum scilicet de Deo vero atque æterno secundùm essentiam enunciantur, simile mysterium tum, pluralitatem nimirum personarum in eo iisdem insinuari (quanquam differre in quantum hoc nostrum Elohim & illa demus agnoscamusq; iterùm) secùs quando alibi adhibentur. Quâ de re, ut dictum, infrâ pluribus.

QUÆSTIO V.

An de DEO usurpatum hoc Nomen in sensu plurali adhibeatur על ררך הלשון h. e. secundùm idioma tale lingua Ebrææ, sive proprietatem: & secundùm quidem quam ad exaggerationem modò, summo Ejus excellentissimoq; honori vel divinæ majestati indigitanda utcunq; adhibeatur?

14. Resp. Provehimur nunc mare hoc non minùs sacrum atq; philologicum imprimis sulcaturi circa Controversiam hanc nobilissimam atq; principalissimam in frontispicio hujus Diatribæ propositam; & probato nunc satis, dato concessioq; Nomen hoc divinum אלהים & in latitudine suâ acceptum, pro Deo vero sive Quædam tali atque Jæes diis, cum ratione terminationis, tum sensus sive significationis, primò atque principaliter; & de DEO vero item æter-

no atque glorioso nostro in specie id enunciatum, idque iterum primo atque in sensu suo palmario esse pluralis numeri: quaeritur nunc porro, qui de DEO Uno, qui essentiae hanc suae Unitatem ad extolendam suam majestatem passim inculcat, & hanc sibi summam laudem ducit atque gloriae, Vide *Deut. VI, 4. cap. XXXII, 39, Jes. XLIV, 6. & 8. cap. XLV, 5. & 6. cap. XLVI, 9. Marc. XII, 29. & 32. 1. Corinthe VIII, 6.* & alibi passim; qui, inquam, & quibus quaeso de causis id fiat, ut Nomen hoc pluralis numeri quidem de Eo Uno atque solitario usurpetur toties in S. Literis? *An fortassis, ut alii volunt. I. דרך ה' ש' י'.*

h. e. Idiotismus talis sive proprietas linguae Ebraeae sit? Cujus tamen Quaestionis vicissim duplex mens esse potest; qua quaeritur v. gr. I. an simpliciter & nudè Idiotismus talis s. linguae proprietas sit; cujus ratio alia, qua subsit, nulla dari possit; secundum quam, ex tali primò consuetudine hominum, assensu postmodum hujus linguae atque item sacrarum paginarum, כושרים quidem uni & soli Deo tribuatur? vel 2. an verò ratio quaedam certa huic rei subsit; qua ad exaggerationem saltem, summi excellentissimiq; honoris & majestatis divinae indigitanda ergò exprimendaeq; utcunq; adhibeatur? II. An verò importet potius Idiotismus hic pluralitatem quandam atque multitudinem potentiarum, virtutum atque proprietatum in Deo, juxta alios? III. An verò quam maximè multitudinis hac voce, vi & ipsa quodammodo vocis hujus, insinuetur pluralitas quaedam Personarum in unà & indivisa essentia divina?

15. De singulis ordine, atque de priori primo atque h. l. dicemus; de reliquo reliquis suisq; in locis. Ac ut quid nobis quidem omninò de hac re videatur, sine omni tergiversatione & confidenter quadantenus, citra tamen cujusquam praedudicium, a jamaus; sententiam, inquam, hac de re nostram paucis quibusdam includemus *Θεωρηματι*, subjunctis tum postea statim item Exegematis eorum brevissimis. Est ergò primum Theorema sive pronunciatum hoc:

16. *Idiotismus linguae (in genere) est affectio talis linguae cujusvis, secundum quam tum ratione vocum simplicium, tum conjunctarum primò differt lingua ab alia lingua s. linguis; tum*

B 3

74
Et deinde etiam secundario à se invicem, secundum analogiam
suam perpetuam atq. communissimam. Et hinc. Non equidem
animo sedet nostro de Idiotismis linguarum in genere hic multis
differere; quod alterius disceptationis esset plenioris. Saltem tamen
pauca de his quædam prælibare hic ut omnino non ingratum, ita
nec inutile erit. Ac paucis saltem, ut dictum, contenti hic eri-
mus. Patet autem assertionis hujus veritas. Hinc enim *Idiotismos*
nomine venit primò atque principaliter Idiotismus, quod sit dictio-
nis, sive certum dicendi genus cuique lingvæ proprium sive appro-
priatum. *Halicarnassæus*. De quâ re egregiè Theodor. Bibliander,
in pererudito suo, quem & supra laudavimus modò, commentario,
quem conscripsit ad Ecclesiæ Christianæ Præsides, de ratione com-
muni omnium linguarum & literarum, *Capite* Commentarii, quod
inscribitur: *Consuetudo, Latinitas, &c. p. m. 125. seq.* Habent lingvæ,
etiam in partibus dictionum & constructione, quàm in vocibus singulis quid-
dam vernaculum & peculiare: quod in Latino sermone dici rectè videtur
Latinitas, ut in sermone Græco hellenismus, in Ebraicâ lingua Ebraismus.
Quemadmodum *Ain* litera est Ebræorum propria & vernacula. Item,
szade: de qua litera Hieronymus: Nezer per *z* literam scribitur: cujus
proprietas & sonum inter *z* & *s*. Latinus sermo non exprimit. Quod
pertinet, quod Priscianus scribit, Syros & Egyptios aspirationem in fine
dictionum ponere suo more. Jam Eretricum *rbo* etiam proverbiali
figurâ jactatum est. Ante quoque ex *Fabio monni*, quod sint proprii qui-
dam & innumerabiles soni, quibus nonnunquam nationes reprehendimus.
In verbis illud ad proprietatem pertinet, quod Germanis principalis vox
& thema ferme est unius syllaba, Græcis & Latinis duarum syllabarum:
Θεός, Deus, *θιητ* vel *θηουτ* vel *Θουτ*. Quod positio Verbi est in Ebraicâ
linguâ tertia persona præteriti temporis singularis numeri: In Græco &
Latino sermone prima persona sing. præsentis temporis: In Germanico &
Sclavonico sermone Imperativi modi secunda persona. In toto etiam ge-
nere dicendi vernaculum & gentilitium aliquid animadvertitur, ut de
Asiatico, Attico, Rhodio, Laconico sermone ante dictum est. &c. Hactenus
Theodorus. Concipe atq; finge nunc Tibi, vel potius subsume sta-
tim, *Leætor* benevole, simile quid de hac nostra voce *לעצור*, ratio-
ne sui significandi modi vernaculi & in lingvâ suâ usitati solum pro-
prii.

pruque: quem unica quidem voce alia lingvæ exprimeret vix non
 sunt per omnia nefcia. Quo ipso tamen non pernegamus prædictam
 hanc supra rationem quandam communem omnium lingvarum
 atque literaturæ, quam inter se habent in certis quibusdam capti-
 bus vel partibus Orationis cum simplicis tum conjunctæ; de qua
 agit imprimis laudatus denuo jam modò absolutissimus tracta-
 tus prædicti Theodori Bibliandri. Lege hunc, si placet, per totum.
 Dantur enim omnino similes ita dicti ἰδιωτισμοί, qui tamen etiam
 fortasse pluribus aliis lingvis sunt communes, & in pluribus non
 dialectis tantum, sed diversis longè distinctisq; etiam ἰδιώμασι sunt
 usitati. Quorsum pertinerent, si per omnia quadrarent aut vera es-
 sent, verba Sapientis R. Aben Ezra in Genes. principium ad vocem
 Elohim:

כל לשון יש לו דרך כבוד וכבוד לשון לועז
 שיאמר הקטן לנכה הגדול לשון רבים ובלשון
 ישמעאל דרך כבוד שידבר הגדול כמו המלך בלשון
 רבים ובלשון הקדש דרך כבוד לומר על הגדול
 לשון רבים כמו ארונים ובעלים hoc est:

Unicuiq; lingvæ est consuetudo honoris. Ut honorificum est in lingvâ Ita-
 licâ, si alloquatur minor presentem magnatem numero plurali: sic lin-
 gvâ Ismaeliticâ sive Arabicâ honorificum est, ut magnus ueluti Rex, loqua-
 tur numero plurali. Pariter in lingvâ sanctâ honorificum est, loqui de
 magnate numero plurali; ut: אֱלֹהִים & בָּעֲלִים Sed enim de hac
 re nullum nobis amplius est dubium.

17. Theorema Secundum: Idiotismorum Origo non una eademq;
 est per omnia in lingvis. Paucis rem declaramus. Pertinent nimi-
 rum huc, nisi insigniter fallimur verba illa Quinctilii Fabii, Rhetor.
 lib. 1. quando ait: Sermo constat ratione, vetustate, auctoritate, consue-
 tudine. Rationem præstat præcipuè analogia, nonnunquam & etymolo-
 pia. Vetera majestas quadam, & ut sic dixerim, religio commendat. Au-
 thoritas ab Oratoribus quibuscumq; probatissimis, vel historicis peti so-
 let, &c. & lib. 9. idem inquit: esset omne schema vitium, si non peteretur,
 sed accideret: verum auctoritate, vetustate, consuetudine plerumq; de-
 fenditur; sæpe etiam ratione quadam, &c. Quibus & gemina reperi-
 re liceat apud M. Varronem, lib. 2. de anal. iâ, & lib. 4. de verbor. origi-
 Quod

Quod, inquam, Quintilius de sermone atque Schematismis sive figuratâ oratione in genere dicit, id putamus etiam rectè pronuciari posse de Idiotismis linguarum in genere: Constare nempe & eos identidem quadam ratione, vel vetustate, autoritate, aut nonnunquam nudâ consuetudine etiam ac solâ. Videntur, ut figuratus quoque sermo ferè omnis, ita *ιδιωτισμοῖ* s. linguarum proprietates ortæ, adinventæ excogitatæque vel 1. necessariò s. ob necessitatem quandam, ad evidentiam quandam conciliandam, & rei naturam, proprietates & singulas circumstantias propiùs atq; penitùs exprimendas describendasq;: vel 2. ob s̄vavitatem s. decorum, atq; ad fallendum tædium in sermone, sive inter loquendum. Quemadmodum enim in Musicis offendimur unisono, si nunquam sit *ἦσις ἡδὲ ἀρσις* soni: sic & usu venit in sermone: vel 3. & fortasse contingenter quoque planè ac casu quodammodo nonnullæ, citra prægnantem & sibi sufficientem quandam rationem. Unde, quod iterùm de figurato sermone aliàs, item non incommodè huc accommodaret aliquis diceretque: Idiotismos necessitas genuit, delectatio jucunditasque celebravit, consuetudo frequentavit depravavitq;. Ut in vestium cultu ex. gr. simile quid fieri videmus, quæ frigoris depellendi causâ primò repertæ, mox postea etiam adhiberi coeptæ ad ornatum corporis & dignitatem, tandem ad luxum usque adhibitæ frequentatæq;. Quæ & his similia ex subsequentiibus paulò fortasse clariora evadent. Succedat nunc:

18. Tertium pronuciatum: *Non omnium Idiotismorum, sive locutoris cujuslibet aut structuræ ratio aequè certâ & accuratâ semper reddi potest: vel certè ea occultior nonnunquam est.* Non secùs atq; id fieri etiam videmus in etymologiis vocum, de quibus tamen alii aliter. Augustinus in lib. de *Dialectica*, itemq; juxta hunc Cicero, sic & Laur. Valla magnus ille cætera utique Latinitatis assertor, eas planè repudiabant. Sed suos tamen vicissim habent assertores alios & hodie atque imprimis etiam Stoicos academicosq; olim; qui, priores, statuerunt omninò nullam esse vocem vel verbum unquam cujus non certa sua ratio dari & afferri possit, sed eam in aliis conspicuam magis esse, in aliis latere. V. suprà allegat. tractatum Th. Bibliandri, *Cap. quod inscribitur: analogia, etymologia p. m. 127. seqq.* Sed enim ad rem.

rem. Fluit nimirum præsens hoc Theorema ex proximè præcedente. Quandoquidem enim, ut ibidem modò dictum, nunc ratione, nunc vetustate, autoritate, consuetudine sermo confatalibi magis magisque, pro hîc & nunc quidem; hinc intricatior non nullibi evadit etiam circa similes *ιδιωτισμὸς*, nec æquè ubique ratio illucescit satis, vel accurata reddi semper potest, ecquid causæ subsit in hac vel illâ locutione, structurâ vel dicendi modo. Subest quidem etiam nonnunquam sua certa quædam ratio, sed latentior ea nonnihil est, vel saltem quoad hunc vel illum magis minusve; propter ignorantiam circumstantiarum, occasionis, temporis, auctoris, finis sive scopi, cur vel quando v. g. hunc in modum usurpari coeperit sermo hic vel dictio hæc, illa &c. Quod vel, ut ne longè abeamus, nostro etiâ plurali *Ελοβim* seu integræ phrasi *ברא אלהים* usu venire quoq; videmus; ubi alia atq; alia, quæ subsistat ratio à diversis in mediū afferri solet, cur plurale scil. de singulari sive uno & solitario Deo nostro glorioso enuncietur: an nimirum Idiotismus talis lingvæ ejus, Eberinæ nempe, tantum sit atq; merus, & qui ex proprietate ejo lingvæ, vel usu sacrarū paginarum vel consuetudine etiam vulgi tantum modò fluat; an verò honoris summi excellentissimiq; vel potius divinæ majestatis indigitandæ ergò adhibeatur; an infinitatem, ut sic dicam, potentiarum sive proprietatum in Deo importet insuper; an verò potius pluralitatem quaedam personarum in una hac infinitâ indivisâq; essentiâ? Sic & in his similibus aliisq; exemplis (vel certè haud absimilibus multo) in aliis item linguis; ut unum atq; alterum adhuc adferamus, *ἡ γὰρ τὴν ἀνέπνυλον τὴν ἑλ.θ.οι*, quod proverbio dicitur, primum; ita tamen vicissim; ut in terminis quasi maneamus etiam: circa hæc, inquam, similiaque exempla & in aliis linguis quæri identidem in hanc rem poterat; ecquid causæ ex. gr. vel certè subsit, vel ecurr adhibeatur apud Græcos verbum singulare Neutro plurali: *τὰ παιδία παῖδες* pro *παῖδες* pueri ludunt, *τὰ ζῶα τρέχει*, animalia currunt? Quod &, maxime apud Poëtas Pindarum, Hesiodum, Euripidem, adde & Aristotelem, alios, masculinis itemq; sequioris sexus nominibus accidit nonnunquam. Vel ecurr v. gr.

C

apud

apud Comicos, M. Accium Plautum, *ambitr. act. 2. scen. 2.* iten-
q; Terentium *evnuch. act. 4. scen. 3.* alios, Pomponium, Varronem
&c. dicatur, *absente, pres. nte nobis, amicis, testibus &c. pro nobis, ami-
cis, testibus &c. absentibus, presentibus.* Quod Prisciano Gram-
matico quidem *de construct. libro* more Attico dictum est;
Donato verò & ipsi Grammaticorum patri aut *dextraeque* fi-
gura est, vel alicubi juxta illum distinguendum & subaudiendum.
Me. Sic quid simile huic reperire & est apud Catullum: *insperanti
nobis, pro insperantibus:* & Tibullum, notante ex Scaligero CL. no-
stro Taubmanno, b. m. *in notis Plaut. ampir. 2. 2. nobis merenti pro
merentibus, &c.* Sic porro & quaeritur nonnunquam inter erudi-
tos de hac similibusq; item phrasibus: *ecquid sit, quod Poëta di-
xerint, vel ecquidnam rei vel causae, inquam, sublit huic phrasi:
effundere animam, pro mori.* Sic enim Maro, *Aeneid. lib. I.*
tuaq; animam hanc effundere dextra.

Et lib. 9. idem inquit:

Purpuream vomit ille animam.

Dices, Metaphoricam esse locutionem. Sanè. Sed quæ tropi fina-
lis vel efficiens causæ? quæ metaphoraë inventor vel usurpator
adhibita causa vel ratio subfuit, subest? an nudè talis, physica,
nempe metaphora: ut fieri solet non rarò, desumpta ab inanimatis,
& traducta ad animata? an verò potiùs, veluti qui secuti Stoam
sunt animam dixere esse *πυρράδη δόξαν*, h. e. igneæ naturæ eam esse
putantes: vel quemadmodum alij, quos notat ex Varrone Lactan-
tius, qui statuerunt animam esse aërem ore conceptum, tepefa-
ctum in pulmonibus, d'efervectum in corde, diffusum in cor-
pus: ita Poëta inquam hi, Maro imprimis, subscripsisse Empedo-
cli videantur, credentes animam esse sanguinem. Unde & putave-
runt alij obtritorum & strangulatorum *δάματον εἶναι μαχρὸν*, gla-
dio occisorum *ναρξερὸν*; quia ibi anima opprimatur, hic edatur,
& liberius ascendat ad sedes beatas. Et Statius de quodam auri
sermatore in Thebaide sextâ canit:

later intus monte soluto

Obtritus, ac penitus fractum obductumque cadaver

Li. dignantem animam propriis non reddidit astris.

Et

Et Seneca *lib. 3. de ira cap. 19.* sæviciam Caij exagltans, quod morituris os pannis conscissis farciret, inquit: *qua ista savi-
ta est? liceat ultimum spiritum trahere: da exitura anima locum* &c.
 וְהָאֵלֹהִים דְּהַיְוָה אֱלֹהֵינוּ, & nonnihil hæc obiter. Denique ut hoc
 unum adhuc exlinguâ sanctâ vicissim exemplum adferamus, non
 abs re quæritur, in similem huic nostro sensum, circa ipsam hanc
 præsentem controversiam, ab alijs alibi, ex gr. Qui & quam ob
 causam, vel qua de latitante ratione quadam Daniel, prophetiæ
 suæ libri *cap. 11. v. 36.* loquatur de sefe minori tanquam & ex subdi-
 torum & captivorum licet numero Uno coram Monarcha summo
 Nebuchodonosore in sensu plurali: **דָּנִיֵּאל הוֹלֵטָא וּפְשִׁירָהּ**
דְּמַלְכָּא קְדָם מְלָכָא hoc somnium, & interpretationem ejus di-
 cemus coram rege? an quia nudè sic fert linguæ nonnullibi in doles?
 haud certè suæ indigitandæ potentæ; nisi prudentiæ velis, quam
 habebat divinitus præ cæteris; non dignitati videtur: an ad indi-
 cendum multitudinem virtutum in sefe, vel quod de se & socijs
 suis loquatur, quod quam plurimis arridet ex Interpretibus; vel
 quod Deo interpretationem somnii hujus adscribat? vel propter
 aliud quid? De quo valdè aliquis meritoq; dubitare posset: Sed
 de his, inquam, plus ultra hîc, alibi fortasse pluribus fufiusque
 adhuc. Sit nunc:

19. Theorema quartum: *Multò plurimum tamen idioſyncrasias
 satis plana & manifesta est.* Licet fortasse vicissim non quod ad hunc
 vel illum Titium, Cajum, Sempronium &c. Quod vel hoc unico i-
 terùm exemplo, divino nempe Nomine, de quo impræsentiarum
 nobis sermo est, vel integrâ etiam phrasi demonstrari posset, ac
 demonstratum ibimus deinceps. Verbo: Quod nempe, & qua
 subsistit ratio, ear Nomen hoc plurale Elohim tribuatur, & *noſtræ*
 quidem, unî & soli Deo nostro glorioso alia nulla sit, quàm qua
 in summo Numine deprehenditur, & alibi celebratur passim in
 Scripturâ S. personarum pluralitas. Alibi verò, ubi simile quid huic
 reperire nihil est, quando alijs nempe accommodatur rebus crea-
 tis, personis v. gr. honoratioribus, pluralitas saltè virtutum vel
 proprietatum aut quid ejs simile. Aliquando quin imò verò planè
 obtineat tantummodò in his similibusq; vocabulis vulgi quædam

talis consuetudo, &c. Nisi vicissim alia fortassis occultior sub-
ratio quædam, quæ adhuc imbecillitatem nostram intellectus, aut
certè cognoscentis huius vel illius, aut veritatis cognitari adhuc fugiat.

20. Theorema quintum. *Dantur etiam similes Idiotismi in
linguâ Sanctâ à Ebraea. Et in specie ררר ורשון est, atq; sic fert in dolis
sive proprietatibus huius lingue, quâ nonnunquam adhibetur singularibus
vocabulary pluribus numeri; et jungitur singularibus explicitè plurale.*
Quod probatione, quod ad quidem membrum Θεωρημα hu-
jus primum, non admodum eget. V. saltem, qui sufficere hic & in-
star omnium esse vel possit, cuius sacratioris literaturæ Candidati
vel Ideo non parum debent, Reverendus pl. atq; CL. Philologo-
Theologus Dn D. Salomon Glasius in Philologiâ S. suâ, per totam
Uno verbo, e. gr. quod ררר ורשון in genere primum concernit.
Sic proportio sive analogia hæc Grammatica est constans eaq; per-
petua atque communissima, etiam in Lingvâ S. & ipsâ usitata,
quoad convenientiam Nominis substantivi cum adjectivo, ut di-
cas: אִישׁ צַדִּיק *vir justus, Genes. VI, 9. אֱלֹהִים רַחוּם* *Deus mi-*
sericors & gtatiosus, Exod. XXXIV, 6. אִרְם טָמֵא *homo immun-*
duus, &c. Sed ad proprietatem lingvæ, suo qualicunq; modo, spe-
ctat, quando præter communem hominiam, abstractum v. gr. non-
nunquam pro concreto ponitur, quodq; sit circumscriptivum Ad-
jectivi, אֱלֹהִים טָמֵא *immunditia hominis, Levit. VII, 21.*
pro *homo immundus s. immunditij.* Sic & dicitur: אֲשֵׁר הָאִישׁ
beatitudines Viri, Psal. I, 1. h. e. Vir beatus s. beatitudinum. אִישׁ
וּמְרִמָּה וּמְרִמָּה *Vir sanguinum & fraudis i. e. sanguinolentus &*
fraudulentus, Psal. V, 7. אִישׁ לְשׁוֹן *Vir lingua h. e. lingvax. maledi-*
cus, Psal. CXL, 12. Sic & in aliis cernitur reperireq; est simile lin-
gvæ idioma nonnunquam, quando ex. gr. pro Adjectivo nomine
altero paraphrasticè, nec minus eleganter, venit Substantivum a-
liud, præcedente hoc præpositione מֵ לֵב לֵב אֶת מֵ לֵב לֵב
אֶת מֵ לֵב לֵב *aque in maribus, i. e. marina, Genes. I, 22. מְזִמֹּר לְהוֹרָה*
Psalms ad gratiarum actionem, h. e. εὐχαριστικός מְזִמֹּר לְהוֹרָה *leo de*
sylvâi, e. sylvestris, Jer. V, 6. Sic etiam Adverbio loco adjectivi pe-
fito

fito dicitur: **חַנּוּכָּה** **לֵם** **חַנּוּכָּה** *sanguis immeritò, i. e. innocens, I. Sam. XXV,*
 31. **מִפְּתָח** **פֶּתַח** *à pavore subito, i. e. subitaneo, Prov. III, 25.*
 27. Sed & alia non piget adhuc exépla adscripsisse, quæ fors insti-
 tuto nostro atq; alteri theorematis huj9 membro propius utcunq;
 accedunt, & in subsequētib9 multò commodiùs intervire nobis
 possunt. Sic diotismus, inquam, est, atque huic lingvæ natale
 solummodò vix non, quando repetitio, eaq; quò crebrior, cum
 integræ alicujus vocis, tum etiam & in specie saltem alicujus ele-
 menti sive literæ vocis, eò majorem auxesin sive emphasin impor-
 tat. Sic litera ה affirmativa generis geminatur **הַחֹק** **הַעֲבֹתָן**
ad roborandam significationem vocis. V. Kimchi Michl. fol. 38. col. 4.
 ut: **אֲדַמְּרָה** **אֲדַמְּרָה** *admirabilis fuit, אֲדַמְּרָה *longè ad mirabilis fuit,*
 2. Sam. I, 26. **הַחֲבִיטִי** **הַחֲבִיטִי** *quàm diligentissimè abscondidit, Jos. VI, 16*
 Sic dicitur: **יְשׁוּעָה** *salus, duplicatà litera ה conversaque, ut fit*
 pro more, suprà etiam, in ה dicimus: **יְשׁוּעָתָה** *omnimoda salus,*
צָרָה *angustia, צָרָתָה* *mixima angustia. V. & conf. CL. Trof. I*
Gramm. Ebr. gen. nostræ edit. p. 37. seq. Sic & ex sententiâ CL.
Merceri fol. 733. Jod saltem paragogicum Participiis junctum ha-
bitum quendam sive auxesin importat nonnullibi locorum, ex
proprietas nimirum lingvæ hujus, ut: אֲסִידוּעַ
frequenter, ex tali nimirum quadam consuetudine loci, & ex usu
illius populi vel tribus, Genes. XLIX, 11. שֹׁכְנֵי אֲסִידוּעַ
scil. assiduè
&c. Deuter. XXXIII, 16. V. omninò Gramm. cit. suprà p. 52. Sic &
portò in hisce subsequētib9 similibusq; exemplis repetitio vocis
alicujus vel saltem ejusdem Synonymi auxesin sive superlati-
vam locutionem vel emphasin quandam importat: ut: מִן הָאֲדָמָה
הַרְרָה *de rufo, rufo isto, Gen. XXV, 30. id est, admodum rufo:*
יַמְצְאֵנִי *vel summè profundum, quis inveniet illud, Eccles. VII, 25. צַדִּיק
צַדִּיק *justitiam, justitiam sèctaberis, Deut. XVI, 20. חֲרֹב
חֲרֹב *gladius, gladius exacutus est, Ezech. XXI, 9. הַמְנִים*
הַמְנִים *surba, turba, Joel III, 14. i. e. maxima multitudo populorum.*
אֲרֵץ
אֲרֵץ***

lare repetitum non auxesin tantum, sed & insuper distributionem vel partitionem, ac per consequens etiam pluralitatem vel multitudinem nonnunquam denotat, ceu in hisce & non aliter, similibusq; exemplis videre id est. שְׁנַיִם שְׁנַיִם בְּאֵן duo duo inpressa sunt, i. e. bina Genes. VI. 9. עֵרָר לְבָרֹוּ gregem, gregem seorsim, i. e. quemque gregem, cap. XXXII. 16. וְדִבְרוּ בְּלֵב בְּלֵב cordas & corde loquuntur, h. e. duplici corde, Psal. XII. 3. אִישׁ וְאִישׁ יֵלֵךְ אִישׁ וְאִישׁ vir & vir natus est in ea, id est, quam plurimi, Psalm. LXXXVII. 5. עַד שְׁנַיִם דּוֹר וְדוֹר usq; ad annos generationis & generationis, h. e. diversarum & plurium generationum, Joel. II. 2. Sic: — בְּכָל דּוֹר וְדוֹר מְשַׁפְּחָה וּמְשַׁפְּחָה מְרִינָה וּמְרִינָה וְעִיר וְעִיר in omni atate & atate, familia & familia, provincia & provincia, civitate & civitate, i. e. unaquaque atate, familia, & c. Esth. IX. 28. Quorsum etiam referri potest, imò debet, locus Jof. VI. 3. קְרוֹשׁ קְרוֹשׁ סַנְכְּרִי קְרוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Exercituum. Subsume jam, inquam, & collige iterum hic, cordate Lector, qualitercunq; suo qualicunq; inquam modo, (אִמּוֹדֵרָזֵיז enim & h. l. nullam fingimus, statuimus) Si, quod supra, facit hoc repetitio nuda vocis, vel singulare vocabulum repetitum nudè & tantùm, & in hisce supra positis similibusq; locutionibus infert distributionem, atque pluralitatem quandam sic infert inquam; an fortasse non multò magis singularibus tributus expressusq; is, & à suo singulari inflexus multitudinis numerus, qui & ex intrinsecà vi suà ac natura infert ceterà suppositorum pluralitatem vel multitudinem. Sed de eo satis, & plus nimio fortasse hac vice; membro nempe theorematis hujus primo.

23. Enimverò ad alterum potiùs nunc properamus pergitusq; etiam Theorematis hujus membrum, Quod utiq; exemplis imprimis confirmandum, comprobandumq; jam erit. Sic inquam, הַלְשׁוֹן הַדְרֵךְ est, atq; sic fert in doles lingvæ Eberinæ, ut nonnunquam adhibeatur singularibus vocabulum pluralis numeri; vel jungatur item iisdem explicitè quidem plurale. Quod vel quàm plurimis exemplis demonstrari posset: at enim sufficienter sal-

saltem hæc pauca hoc loco : v. gr. Sic Singularibus (vel saltem
 tamen primâ fronte talibus nonnunquam; cum nemine enim
 hacin parte circa unum vel alterum exemplum meliora veriora-
 que edocti litigabimus) quando nempe de uno res sive sermo est:
 I. tribuitur vel adhibetur multitudinis numerus, quum debebat
 unitatis ex proportione sive secundum analogiam grammaticam,
 vel rei rationisq; : quod frequentissimè accidit imprimis cum no-
 minibus dominij: **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים** & **בְּעֵלִים** (ut adhibeantur nempe
 singularibus, uni personæ, regi, hero, &c.) v. gr. **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים**
וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֱנוֹשׁ וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֱנוֹשׁ & *dixit Deus (Elohim) faciamq; hominem,* (ubi de uno
 Deo vero, licet & trino simul, sermo est) *Gen. I, 26.* (quanquam, ut
 ex parte jam modò etiam dictum, quod hunc præsentè locum con-
 cernit, non per omnia ex nostra, sed adversariorū potiùs mente ac
 concessione citamus; quemadmodù etiã alia nonnulla infrâ pau-
 lô & ubi, de Deo vero trinuno sermo imprimis est.) Sic: **הִתְעוּ אֵתִי**
אֱלֹהִים *errare me fecerunt Elohim* (ita de Deo vero loquitur Abra-
 hã) *Genf. cap. XX, 13.* ad quem locum R. Selomoh : **הִתְעוּ**
לְשׁוֹן רַבִּים וְאֵל תַּתְמָה כִּי הִרְכַּח מְקוֹמוֹת הַלְשׁוֹן
אֱלֹהִים id est, **ולשון מורת קרוי כלשון רבים**
est numeri pluralis. Ne autem id mireris: nam plurimis locis
nomina Deitatis & dominatus efferuntur numero plurali &c. Similia
 & his vide, quæ habet ad locum *Genf. XXXV, 7.* Sic porro Laban
 inquit de se ad generum suum Jacobum: **מִיָּא שֶׁבַע זָוָרִים**
וְנָתַתִּי לְךָ גֹּם אֶת־זָוָרִים *Comple hebdomadam hujus & dabi-*
mus tibi etiam hanc, cap. XXIX, 27. Sic dicitur (de uno Pharaone)
דָּבַר אֱלֹהִים לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם *Dominus suis, regi Egypri,*
cap. XL, 1. Et de uno Josepho non semel reperitur, **אֲדֹנָי הָאָרֶץ**
אֲדֹנָי הָאָרֶץ *Domini terra, cap. XLII, 30. 33.* alibi. Proporrò **נִכְדָּה**
אֲדֹנָי אֲכַלְכֵּנִי *fortè potero, percutiemus eum,* inquit Balak *Num. XXII, 6.*
הֲבֵנִי *date vobis consilium, quid faciamus,*
 dicit Absalon ad Achitophelem, *2. Sam. XVI, 20.* **וַיֹּאמֶר מִיָּו**
וַיֹּאמֶר מִיָּו *& dixit (Roboamus) quid vos consuleris, &*
respon-

respondeamus &c. I. Reg. XII, 9. conf. 2. Paulip. X, 9. **רִאֲתִי אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל נִפְצָוּ**
וְנִפְצָוּ *vidi universum Isruel dispersos: & paulo*
פֹּסֵת: לֹא אֲדָנִים לְאֱלֹהֵי *non Domini istis? I. Reg. XXII, 17.*
עַד־עַנָּה תִּשְׁמַעוּן קִנְיֵי לְמִדְּוָן וְאַחֲרֵי נְדַבְרָה *ecce hoc investigamus illud, Eliphazo dicente*
de se, Job. V, ult. usque quò ponctis fines sermonibus, & postea loquemur, ita identidem
מִשְׁכְּנֵי *de se & Jobo loquitur Bildad Suchites, cap. XVIII, 2. seq.*
נִרְצֵה אַחֲרָיְךָ נִרְצֵה *imbe me post te, curremus, extat Cantic. I, 4.*
יָדַע שׁוֹר קִנְהוֹ וְחֲמוֹר אֲבוֹס כְּעֵלָיו *cognovit bos possessorem*
מִי יֵלֶךְ לָנוּ *Ies. I, 3. quis ibit nobis, inquit de se Dominus, cap. VI, 8.*
וְסִפְרֵתִי אֶת־
מַצְרוֹת כִּי־דָ אֲדָנִים קָשָׁה וּמְלֶךְ עַו יִמְשַׁל־בָּם
& concludam Egyptum in manum dominorum durorum, & rex fortis
הִרְמִה הִרְמִה וּפְשִׁרָה *cap. XIX, 4. extat.*
קָדָם מִלְכָּה *hoc somnium & interpretationem ejus dicens*
בֶּן וְכֶפֶד אֵב *cor. am rege, Daniel de se, cap. suæ prophetiæ II, 36.*
אֲדָנִי וְעֵבֶר אֲדָנִי *& servus Dominos suos. Mal. I, 6.*
 Quæ singula fere loca hæctenus recitata à nobis etiam producit
 רֶדֶק in Michlol fol. 9. Quanquam quomodo illorum quædam elidat R.
 אֵעִי in Genes. I, 26. ubi eadem עֵרִי *cestes falsos* vocat, non nef-
 cimus. V. eundem.

24. Sic II. jungitur nonnunquam singularibus etiam plurale
 expressis utrinque verbis. Et quidem I. Nōmini singulari jungitur
 plurale item Nōmen, in his sequentibus similibusq; exemplis v. gt.
 (præterquam & ea vicissim ex superioribus nonnulla:) **וְעַמְקֵי**
חַמַּר הַשְּׂדִים כְּאַרְזֵי כְּאַרְזֵי חַמַּר *& vallis Siddim putei, putei cæmenti,*
וַיִּשֶׂם הָעֶבֶר אֶת־יְדוֹ תַחַת יְרֵךְ אַבְרָהָם *Genes. XIV, 10.*
וַיִּפְּסֵם אֲדָנִי *& posuit servus manum suam sub femore Abrahæ dominorum*
הָאִישׁ אֲדָנִי הָאֶרֶץ אֲפָנוּ *locutus est*
וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם *Vir Domini (plur.) terre nobiscum, cap. XLII, 30.*
הָעִיר

וְהָיָה שֵׁם עַל שְׁמֵי אֲדָנֵי דָהָר
 אלה עשיר & vocavit nomen civitatis
 super nomine Scheiner Dominorum montis 1. Reg. XVI, 24. עֲשִׂיר
 פְּעֻלֶיךָ עֲשִׂירָה וְהָיָה צְבָאוֹת. Deus factores mei, Job. XXXV, 10. וְהָיָה צְבָאוֹת
 Conjuges tui, factores tui Dominus exercituum. Jof. LIV, 5. וְהָיָה צְבָאוֹת
 מִשְׁפָּטֶיךָ rectum (est) judiciatua. Pf. CXIX, 137. 2. Nomi singulari
 jungitur Verbum plurale: quanquam quod quidem tantummodò
 nominibus collectivis singularibus contingere fere videtur. ut :
 כָּל הָאָרֶץ בָּאוּ Vir (quisque) secundum interpre-
 tationem somnij somniavimus, Genes. XLI, 11. כָּל הָאָרֶץ בָּאוּ
 וַיָּעִלוּ universa terra venerunt in Ægyptum, vers. ult. מְצֻרֹתַי
 וַיָּכֹרוּ & ascenderunt omnis populus, 1. Reg. I, 40. כָּל הָעָם
 הַבָּקָר & universa domus ejus mortui sunt, 1. Paralip. X, 6. הַבָּקָר
 & bos erant arantes, Job. I, 14. 3. Verbo singulari jun-
 gitur Nomen plurale: quemadmodum & in hoc loco nostro Gen.
 I, 1. בְּרָא אֱלֹהִים (ברא אלהים) אֱמֹנָה יָדָיו אֱמֹנָה fuit, manus (dual.)
 ejus firma, Exod. XVII, 12. אֱשֵׁר לֹא אֲדָנָיו אֱשֵׁר si dede-
 rit ei Domini ejus uxorem, cap. XXI, 4. conf. vers. 6, 8, 29, 32, 34 & 36.
 וְלֹא יִשְׁלַם כְּעָרְיוֹ וְלֹא יִשְׁלַם & suscipiet Domini ejus & non red-
 det, cap. XXII, 11, 12, & 15. וְלֹא יִשְׁלַם מוֹת יִימָרוּ profanantes illud
 moriendo morietur, cap. XXXI, 14. וְלֹא יִשְׁלַם רְאוּבֵן & dixit filij Gad & Reuben ad Mosen, Numer. XXXII, 25. וְלֹא יִשְׁלַם
 חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּהוּ & recepit Judei, Esdr. IX, 23. חֲכָמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּהוּ
 sapientes mulieres adificat domum suam, Proverb. XIV, 1. Conf.
 Job. XII, 7. Psalm. LXXIII, 7. Pf. LXXXVII, 3. Prov. III, 18. Jof. XVI, 8.
 Habac. III, 17. & c.

25. III. In specie de Deo uno vero enunciatur nomen אֱלֹהִים
 pluralis numeri, qui evictus jam supra est, vel jungitur item expli-
 citè singularibus vocibus. ut : נִצְאָר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה הָאָדָם & dixit Deus (Elohim) faciamus homines, Genes. I, 26. qui locus &
 superiùs adductus est à nobis §. 23. לֹא רָמַסְתִּיר וְהָיָה אֱלֹהִים non fecit plure Dominus Elohim supra terram, cap. II, 5. וְהָיָה וְהָיָה אֱלֹהִים

וַיִּרְאֵהוּ אֱלֹהִים & dixit Dominus Elohim, cap. III, 22. אֲנִי
 וְעַתָּה אֲרָאֶנְךָ & visus est Elohim, ad Jacobum, cap. XXXV, 9. אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהִים ego Dominus Elohim tuus, Deuter. V, 9. אֲנִי
 יְהוָה אֱלֹהִים Jehova Elohim. sancti iuse, Jos. XXIV, 19. לְפָנַי
 אֲדַבֵּר אֲדַבֵּר אֲדַבֵּר אֲדַבֵּר ad facies Domini Elohim sancti
 istius, 1. Sam. VI, 20. אֲשֶׁר הִלַּךְ הָאֱלֹהִים & c. 1. Paralip. XVII, 21.
 sicut populus tuus, ad quem perrexit Elohim & c. 1. Paralip. XVII, 21.
 בָּחַן בָּחַן בָּחַן probans corda & renes E-
 lohim justus, Psal. VII, 10. & infinitis penè in locis aliis. Et in spe-
 cie vicissim imprimis in h. l. nostro prasente בְּרֵאשִׁית בְּרֵאשִׁית
 אֱלֹהִים in principio creavit Elohim, Genes. 1, 1.

26. Nec est porro, vocabulum *Elohim* vel integram etiam phra-
 sin בְּרֵאשִׁית אֱלֹהִים in specie quod concernit (qui scopulus remo-
 vendus adhuc cumprimisq; h. l. statim est) ut sibi hinc quis valde
 metuat id, quod sit à non paucis, *ἰδιωτισμὸν* sive proprietati lingvæ
 hujus aliquid detur circa hoc nomen plurale, vel locus eidem in
 hoc aliquis sit, vel, quod idem est, si concedatur id à nobis, *Idio-*
tismum sic ferre, nec aliter paulò fortè, quando loco singularis
 אֱלֹהִים adhibetur plurale אֱלֹהִים, quasi verò tunc corruiat penitùs
 vis argumenti ejus, quod pro adstruendo mysterio hoc, pluralitatis
 nempe personarum in uno Deo ex hac voce vel phrasi eruitur strui-
 turq; Minimè. Non enim, quia *ἰδιωτισμὸν* hic est in hac voce vel
 phrasi, vel ipsa hæc phrasis aut vox; non quia sic fert lingvæ proprie-
 tas; ideo decedit huic argumento vel mysterio quid, quod aliàs hinc
 probari eruiq; possit. Sed si quæ adhibita hujus phrasæ vel vocis
 numeri multitudinis essentia singulari (quæ res maximè in sese
 considerata ad *Idiotismum* spectat) vel, inquam, si quæ eidem phra-
 si aut constructioni rati. subsit, alia nulla esset, quàm saltem maje-
 stas divina, vel honor excellentissimus idemq; summus, qui DEO
 hoc ipso tribuatur, atq; hoc nomine indigetur; vel quò solùm po-
 tentiæ virtutesq; ut sic loquar, in Deo infinitæ eò describantur;
 tunc, inquam, decederet demùm summo huic mysterio, pluralitatis
 scil. personarum in unà Deitate, probando aliquid hinc: aliàs nun-

quam. Jam inquitus verò: Idiotismus sic fert hujus lingvæ, quùm singulari adhibetur plurale, contra usitãtã aliã analogiam omnem grammaticã, sive rei atq; rationis: sed quæ adhibita usurpare que hunc in modum locutionis modo ratio iustest certa, hæc est, nec alia ulla, nempe quæ in unã Deitate est reperiturq; personarum pluralitas.

27. Postremò omnium *ἰδιότητος* quasi loco, & id circa finem præsentis hujus *ἰδιότητος* adjicimus quoque: Similes nempe *ἰδιότητος*, quæ, toties memoratis modis, singularibus adhibetur plurale contra analogiam rei atq; rationis sive grammaticã, dari repeririq; passim etiam in aliis lingvis (ilicet de distinctis diversisq; vicissim rationibus iidem eveniant, pro hîc & nunc inquam, quod monemur iterum) cùm in orientalibus reliquis, rùm occidentalibus etiam nonnullis; quod ad communionẽ vicissim illam lingvãrum atq; literarum, de quã disserentem suprã audivimus Theod. Bibliandrum, suo modo spectat. Sic circa lingvã Agarenã sive Ismaeliticã aut (quod idem est) Arabicã, itemq; Italicã, produximus testimonium sapientissimi (quem sic vocant) AbenEsra, theorem. I. Parili modo ex Græcanico itemq; Latino sermone proculimus theor. III. unum alterumq; exemplum; quando v. gr. *τὰ ζῷα, τὰ παῖδια πείθει, παίζει, τὰ ἀργυρία ὑποτάσσεται πάντα, pecun. e obedit* (ad liter.) *omnia, πάντα γὰρ σκίχια προῖτα ἢ μέγιστα τῆς πολιτείας ὄντι.* (Isocr.) Hellenista; Neutro plurali juncto Verbo singulari extra proportionem. Sic quando etiam nobis *p. absentis, absente, insperanti, merenti*, pro nobis, amicis insperantibus, presentibus, absentibus, merentibus &c. dicitur in Latino sermone. Quorsum etiam referri suo modo possent ex sacris, sive N. T. codicillis hæc similesq; locutiones nonnullæ, quæ & ab adversa nobis parte (Schmaltz. *contra Schopp. p. 6. & 9.*) sed frustra, non in sensum nostrum, pro sua stabilientiã sc. sententiã circa Controversiam hanc præsentem principaliorem, de mysterio nempe hoc ex similibus locutionibus non probando, adferri solent: ex. gr. quando mundi Salvator in plurali de se: *αὐτῶ, αὐτῶ λέγω σοι, ὅτι ὁ ἰδοῦμεν λαλῶμεν, ἢ ὁ ἐωρακῶμεν μαρτυροῦμεν* &c. *Joh. II, 21. Confer & Marc. IV, 30. Rom. I, 5. Ebr. IX, 12. &c.* Sed enim notæ identidem sunt hæc etiam in foro sive

Impe-

Imperio Romano-Germanico, itemq; apud exterarum nationum alias in diplomatis seu rescriptis principum, regum atq; Imperatorum solemniores solennissimaeq; formulae receptae: *Nos Ferdinandus & EI gratia mandamus &c.* *Nos por la gracia de Dios Don Philippe mandamos &c. donné en la nuestra villa de Madrid, an: de nostre regnes &c.* *Wir von Gottes Gnaden / oder von Gottes Gnaden Wir Ferdinandt &c. befehlen &c.* Quamquam quid contra easdem excipiunt alij, non nescimus. Enim certe verò si non in his est *ιδιωτισμός*, attamen quid respondebunt ad proteritas eas communissimasq; formulas in idiomate nobis vernaculo, i. e. Germanismo iustatissimas, quando ex minimo vulgo atq; de faece quavis quicunq; etiam alterum alloquitur, itemq; colloquitur cum hoc, non in secundâ personâ singulari, prout debebat fieri quidem, sed plurali; v. gr. si dicitur: *quo tendis amice Viator?* quod nos vel ille in idiomate nobis vernaculo: *Wo woller Ihr hinaus?* pro: *Wo wilst du hinaus?* *Quid ais, geris?* quod nos: *Was sagst Ihr/macht Ihr?* pro *sagstu/machst du?*

28. Sextum pronunciatum. *Similium Idiotismorum ratio non aequè una eademq; semper: nec item aequè obvia, vel singulari; sed latentior nonnihil quandoq; est.* Plerumq; tamen involvunt respectum aliquem ad aliquid, & (quod in specie exempla posteriora allata superius attinet, quando singularibus sc. adhibetur vel jungitur plurale) vel auxilin quandam in subiecto notant, & ad exaggerationem, reverentiam & excellentissimo summoq; ejus honori seu dignitati indigentiam adhibentur; quomodo id fieri plerumq; videmus in nominibus dominij *אֲדוֹמִים* & *בְּעָרִים* &c. licet vicissim talia ex opinione hominum rebus attribuantur sapissimè: vel nonnunquam important insuper plenitudinem ejus dominij, & proprietatum, virtutum & potentiarum multitudinem in subiecto eo notant: vel & *κατὰ τὸν μέγεθος ἢ διαίρεσιν* explicandi iidem veniunt nonnunquam, h. e. distributionem vel partitionem dicunt, & per consequens etiam multitudinem inferunt quandam suppositorum non raro, aut aliud quid. Equidem enim id vel patet ex in theoremate præcedente superius adductis exemplis, ut quilibet, qui aliquantisper salutem in causas hujus vel illius adhibita phrasæ seu vocis inquirat, fateri accessum habet, quod nempe non constans aequè,

vel perpetua aut una eademq; semper ratio, quæ subit, in his Idiostimis sit vel dari possit: ut verbo ad hæc amplius vix opus sit. Notabis saltem diligenter heic loci, benevole Lector, exempla vel loca ea S. Scripturæ, ubi singularibus adhibitum hunc in modum, vel junctum item plurale distributionem, vel etiam expressè multitudinem vel pluralitatem saltem suppositorum notat. Qualia insigni nobis usui erunt in subsequentiis circa principalissimam præsentem hanc controversiam nostram; ut: **וְשֵׁר מִשְׁפָּטֶיךָ** *rectum est iudicia tua*, Ps. CXIX, 177. h. e. unumquodq; vel singula iudicia tua, **בְּבֵהַמֹּת רַבָּה** *in abyssis magnis*, i. e. unaquaq; abyssorum magnarum, Ps. LXXVIII, 15. **וַיִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתְּצַפְנוּ** *suscepit mulier ista viros duos illos & abscondidit ipsum*, i. e. unumquemq; eorum, Jos. II, 4. **לֹא־תָסַר מִפְּנֵהוּ** *non recessit ab eo*, h. e. ullo vel unoquodq; eorum **הַחַטָּאוֹת** *peccatorum Jeroboam*, quod plurale præcedit 2. Reg. III, 3. Sic Verbo singulari in specie nomen plurale junctum **וַיְהִי יָדָיו אֶמְצָנֶיהָ** *infert notatque: & fuit manus (dual) ejus firma*, Exod. XVII, 12. id est, utraq; manus **וַיִּקְבַּל הַיְהוּדִים** *& recepit Judei*, Esth. IX, 23. h. e. unusquisq; Judæorum. **חֲכָמוֹת נִשְׂאָה בְנֵיהָ** *sapientes femina edificat domum*, Proverb. XIV, 1. hoc est, *qualibet sapientum mulierum*. Quæ ipsa exempla in Theoremate præced. adducta quidem à nobis etiam sunt. Multitudinem vero sive pluralitatem planè infert junctum singularibus plurale in his similibusq; exemplis: **וַיַּעַק הַשְּׂדִים בְּאֵרוֹת חָמַר** *& vallis Siddim (erat) putei, putei bituminis*, Genes. XIV, 10, id est, *habebat puteos bituminis per plurimos*, **וַיִּאָסֶר בְּנֵי גָר וּבְנֵי רַחֲבֵן** *& dicit filij Gad & Ruben ad Moysen*, Numer. XXXII, 25. nempe omnes & singuli, quot quot notantur *vers. seq. 27.* **הָיוּ הָרְשׁוֹת** *bos fuerunt amnes*, Job. I, 14. i. e. *hi & illi, vel omnes atq; singuli, quot quot habebat Jobus aratores*: & sic etiam in aliis exemplis, quæ in prædicto modo theoremate citavimus. Recollige nunc atq; tecum vicissim statim cogita vel subsume, Cordate Lector, si hoc fit, ut fit, in hisce similibusq; exemplis, ut enallage sive anomalia similis in coordinatione vocum, ex idiotismo huic lingvæ peculiari,

μερᾶσμον

μερῶν inferat, & non rarò multitudinem, vel pluralitatem
 suppositorum hoc ipso insinuet, ecquid, inquam, jam fiet ergò de
 hoc nostro nomine plurali יהוה si adhibetur id singulari, Deo ni-
 mirum uni, vero, glorioso?

29. Sed enim verò videtur & porrò causa adhibiti Idiotismi
 aut formularis (ut sic loquar) non æquè obvia ubivis locorum, aut
 singulis. Sicut id usu venire videmus quoq; in præsentè hac circa
 id ipsum divinum Nomen *Elohim*, plurale Controversia principa-
 liore, quàm v.gr. quæritur de latitante quadam peculiari ratione, quæ
 subsit, cur uni Deo, simplicissimoq; omnium יהוה וְיְהוָה וְיְהוָה adhi-
 beatur? De quo quidem quæsimus hætenus benè multis jam in
 præliminaribus, adversariorum discrepantes invicem rationes al-
 laturi proporrò, & nostram præsertim item prolaturi mox deinceps
 sententiam in subsequentiis. Sed & aliud adhuc non dissimile
 exemplum huic nostro produximus circa finem theor. III. ex Da-
 nielis *cap. II, vers. 36.* quando quærebatur, cur Daniel de se minori
 coram Monarchâ maximo Nebuchodonosore loqueretur in plu-
 rali? ubi discrepantes invicem de causâ adhibita enallages nume-
 ricæ cùm Ecclesiæ Doctorum tum aliorum quoq; sententias passim
 iterùm videas, reperias. Insuper alia his non minus obscuriora
 atq; dubia exempla usus suppeditabit quotidianus; ut verbum adde-
 re h. l. non opus sit. Denique in dato Theoremate hoc præsentè
 diximus, quod non tantùm non obvia æquè vel singulis, sed etiam
 latentior non rarò causa *ιδιότητος* nonnihil sit: addimus quinimò
 verò nunc, quod aliquando planè nos ea fugiat, ut usui loquendi
 mero & consuetudini vulgi id rei similisve, proprietatis, vel
 quod idem est proprietati lingvæ tantummodò tribuendum id sit.
 Ac certè, ut quod res est sine tergiversatione & confidenter qua san-
 tenus dicamus, veremur valdè, nisi *ιδιότητος* similis, quæ est tantùm
 & absolutè talis (notanter ita loquimur) vel certè cujus ratio latentior
 tamen & obscurior nonnihil est, nisi, inquam, talis *ιδιότητος* vel
 consuetudo lingvæ simplex & nuda, quæ & imprimis v.gr. etiam sin-
 gularibus adhibetur vel jungitur plurale, concedatur aliubi, in cer-
 tis sc. locis vel exemplis, ne nimis contorta sint vel invita tunc co-
 actaq; locorum nonnullorum similium expositiones, & quæ adver-
 sariis,

fariis, quibus responsum his mittitur, cedant in contemptum vel ludibrium; & quæ præter speciem nudam probabilitatis, imò non vix illam aliquando, prætereaq; nihil habent, avidumq; ad eò Lectorem veritatis elidunt, nasoq; non modò suspendunt: discrepantibus, utpote inquam, nimium mirisq; modis super hæc Interpretibus, D.D. Ecclesiarum, Rabbenicis Scriptoribus, Philologicis &c. Exempla, præter superiora, vel loca hæc de industria nulla adscribemus, ne cui fortassis hinc molesti simus, suppeditabit tamen eadem curioso industrioq; Lectori usus vicissim quotidianus: ut semel etiam jam suprâ monuimus. Quamquam, quod pro semper semel iterumq; hoc ipso dictum volumus, ubi probabilior eaq; commodior utcunq; ratio quadam ejus rei, adhibitæ sc. ἰδιότης, adferri possit, nondum eam per omnia rejicimus, sed admittemus eam potius quàm lubentissimè.

30. Ad unum hoc volumus, hucq; cedat nostra & in præsentia & in præcedentibus quoq; θεωρηματα suscepta à nobis disceptatio. Arbitramur dari, ut in lingvis aliis, ita in S. Ebræâ similes ἰδιότητες, queis & in specie v. gr. singularibus adhibentur pluralia, vel explicitè his junguntur, etiam quod ad sensum non rarò. Sed ejus rei, adhibitarumq; hunc in modum dictionum aut phraseων, quamnam subest, latentior nonnunquam causa est: patentior tamen ut plurimum, sapissimèq; Alibi verò eo tuac notatur auxelis quadam vel rei dignitas, honor & majestas in suo quoquo genere summa vel excellentissima: alibi verò potentiarum, virtutum five proprietatum varietas & multitudo in illo supposito vel personâ (nonnunquam & τῷ ἀερισμῷ ἢ διαγέσει locum concedimus, & sic porrò) alibi verò deniq; in uno nempe saltem Deo vero, æterno, max. optimo personarum quidem pluralitas: & hanc parit differentiam ostenditq; facilimo negotio una sola illa analogia quæ est, five convenientia, inter res & nomen. De quo in subsequētib; & impr. Quæst. VIII. plura.

31. Theorema Septimum. Nomen אלהים in specie, quando de Deo uno, vero usurpatur, vel item hoc modo usurpatum jungitur verbo singulari ברא b. l. aut alteri, non est nudè vel tantum הרך הרך; nec item מעלה והכבוד הרך est, vel excellentissimo summoq; Eius honori,

honori, aut divinæ majestati indigitandæ, exprimendæq; solùm
 & principaliter adhibetur. Quod nunc imprimis sub finem deniq;
 hujus Questionis demonstrandum est. Ac primum quod attinet:
 non ex nudâ taliq; consuetudine communis promiscuîq; vulgi,
 cujus, quæ subsit, rationis nihil dari possit, multò minus postmo-
 dum factarum paginarum, atque adeò à Spiritu S. omnis itemq; sic
 divinæ sapientiæ fonte ac fundo huac in modum id nomen uni Deo
 simplicissimoq; adhibitum fuisse, exinde multò minùs probabile
 est: quia 1. uti diximus, in iis demùm locutionum formis dedimus
 concessimusq; fortè tale lingvæ idioma, quod vocavimus absolutè
 atq; tantùm tale, ubi rationis nempe, quæ subsit, nihil dari potest,
 vel ubi incerta magis aut obscurior nonnihil latentiorq; vel saltear
 quod ad hunc vel illum, res est: jam 2. in nostro exemplo sive no-
 mine *Elohim* plurali nihil ejus simile admittit evidentia rei; quin
 imò post alia multa sacrae identidem paginae, vel adhuc potiùs ipse
 Dei Spiritus S. de se utiq; non intestatum relinquere, occur magis
 pluralem numerum, ac tot totiesq; reiteratis vicibus hunc, quàm
 singularem in divinis hac in parte adhibuerint. 3. Quando aliis re-
 bus, haud nimirum Deo Creatori omnium, sed Creaturis iisdemq;
 minimis etiam abjectissimisq; vel *Yerei* diis item ex tali quadam
 opinione vulgi modò attribuitur, ratio ejus rei qualiscunq; dari
 potest; multò magis quando à Spiritu Dei, sanctisq; ejus homini-
 bus Deo attribuitur, non frustrà censendum est id atq; ex vano pro-
 fanoq; usu tali adhiberi. 4. Huc referimus ergò haud immeritò, nec
 incommodè minus, illud sapientissimorum ex Rabbinis Veteribus
 verissimum: כתורה אפילו אית אחת שאין יש בך
 כגלים הרין תלויים. *Non est in Scripturâ vel unalitem, è quâ non
 ingentes montes dependent.* Quorum etiam accommodare posse-
 mus illud filij Dei, Salvatoris mundi, *Matth. V, 18. non perituru-
 vel unum apicem aut jota S. S. Scripturæ, caelum & terram tamen peritura:*
 quo quid aliud enim, nisi quod modò diximus insinuare etiam vo-
 luit? 5. Quod & superius jam monuimus, habet utiq; hoc plurale
 divinum nomen etiam suum singulare, quo ipso etiam de sese Spi-
 ritus facer Dei; sed multò pluribus in locis, & vix non plerumq;,
 (adeoq; non frustrà; facit enim vel natura etiam nihil frustrà) quin
 E potius

potius ex certo quodam tali consilio & de divinâ, ut sic loquar, indutiâ illo usus est, idq; sibi adeo appropriavit principalissimè: ille et tum postea per communionem sive dispensationem quandam aliis rebus id nominis datum quoq; concessumq; sit, in sensu nempe secundario sive tralatitio. Subest, inquam, ergo omnino quædam huic plurali, & ratio quidem in suo genere absolutissima & summa, cur uni sc. simplicissimoque Numini, אלהים, tribuatur.

32. Alterum nunc porro, quod dicebamus circa theorema hoc præsens, id est: Non ad exaggerationem summo excellentissimoque Dei honori vel ejus divinæ majestati exprimendæ utcunque indicendæque, & tantum quidem sive principaliter, nomen hoc adhiberi. Notanter, inquam, ita vicissim loquimur: non tantum sive principalissimè. Concedimus enim vel de superfluo, nec negaverimus per omnia, fieri fortè id posse, ut exprimat, vel exprimeret id nominis posse indigitareque utcunque summam summi Numinis dignitatem, ut sic loquar, vel majestatem potius Ejusdem divinissimam; sed illam non solum vel ultimè aut principalissimo modo: (non enim ejus rei, quæ subest, ratio hæc principalior est) sed ulterius jam utique progrediendum est. Hic verò igitur subsistunt, & in eâ tamen sunt sententiâ per plurimi; non tantum ex Photinianis, quibus condonari suo modo id posset fortasse, propter falsas nempe hypotheses suas, quas hæc struunt foveatque V. Enjedinus, in *explicit. LL. S. Script. V. & N. T.* Socinus, in *defens. animæ advers. Posn.* p. 132. Smaltz. *contra Schopp. de S. S. Trinit.* p. 6. & 9. alii: Sed & alii cæterâ quoq; summi, doctissimi que & in hac impr. literaturâ exercitatissimi Viri: Unum hic præ cæteris instar que omnium nominasse sufficiat, Ebræorum illum *Solymæ*, Cl. Johann: Buxtorfium, cujus expressâ hæc sunt quatuor vicibus in *Thesauri sui aurei, lib. II. cap. 2. g. & 10.* verba repetita; hæc, inquam, vel his certè non abstimilia: *Nomen hoc, juxta & cum nominibus אלהים & בעלים, efferrî numero plurali ex usu & proprietate lingue, & nonnunquam jungi cum verbo antecedente singulari ad summam dignitatem atq; honorem excellentissimæ personæ indicandum;* quanquam & alibi addat: *sive, ut Ebræi loquantur, ad indicandum רבני הכהן pluralitatem virtutum & potentiarum in personâ dominante:* quæ ta-

men

men duo vicissim, & merito, pro distinctis habentur a nobis, ac ta-
lia sunt quoq; revera. Sed & ex veteribus Ebraeis unum alterumq;
adducit ibidem pro se, nempe R. Selomonem, Aben Esram, R. Dav.
Kimchi, Bechai, qui in hac sita, inquam, sint sententia, quorum
adscripsisse verba nos non pigebit omnino. Ita autem Sapiens il-
le, quem sic vocant, Aben Esra, prout ejus verba jacent quidem posi-
ta ab ipso prae nominato supra, in Opere nunquam satis laudato Bi-
bliorum suorum, magno, in qua, Buxtorfio, in *Genes principio, ad voca-
bulum Elohim*: אחר שמצאנו אלוה ידעו כי אלהים לשון
רבים ושש צה מדרך הרשן כי כל לשון יש לו דרך
כבוד וכבוד לשון לועז שיאמר דקטן למכת הגדול לשון
דבש ובלשון ישמעאל חוץ כבוד שזכר הגדול כמו
המלך בלשון רבם ובלשון הקוש דרך כבוד לומר על
הגדול הגדול לשון רבים כמו ארנים ובעלול
quod est: postea
quam invenimus Eloah scimus quod Elohim est numeri pluralis, & ra-
dis hec est ex consuetudine linguae. Nam unicuique linguae est consue-
tudo honoris. Ut honorificum est in lingua Italica, si alloquatur mi-
nor presentem magnatem numero plurali: sic lingua Ismaelitica (Ara-
bica) honorificum est, ut magnus, veluti rex, loquatur numero plurali.
Pariter in lingua sancta honorificum est loqui de magnate numero
plurali: ut ארנים & ארנים. Quibus non dissimilia habet etiam
alibi. R. David vero (Camius) in Michlol de nominibus plurali-
bus masc. in genere scribit: ויש שיבוא הויד והמם בלשון:
Sunt in quibus veniunt Jod & Mem causa
decoris de unico. Quod & similiter de nomine Adonai in specie
affirmat, in hbr. אדני לכבוד. אדן רששים. Adonai numero plurali honoris causa
sc. dicitur de unico. Et ad
locum Ies. XIX, 4. ו אדנים תשיחו. אדנים לשון
אדנים לשון. i. e. nomen Adonim honoris causa (dicitur) de uni-
co. Porro is ipse 2. Sam. VII, 27. scribit: הלכו לשון רבים:
הלכו לשון רבים (est) verbum honoris, vel ho-
noris causa. Confer & Jarchium ad Ios. XXII, 19. & Ies. XIX, 4. & ex
parte R. Bechai ad Genes principium.

E 2 33. Obil-
157

33. Obiter hic nota, quæ idem Bechai in ejusd. cap. vers. 26. scribit de regibus atq; honoratioribus terræ, quibus hæc & confuetudo sit, ut de se loquantur in numero plurali, ועל דרך מעלה וכבוד, excellentiæ & honoris causâ. Unde & alij postmodum colligere cum illo hinc & concludere voluerunt, volunt, quasi verò nomen *Elohim* sibi perinde & hanc ipsam ob causam, nec aliam ullam præterea, summum Numen attribuerit, vel Eidem S.S. Scripturæ. Enimverò minimè. Utrumq; enim apertissimè falsum est. Verba integra ante nominati R. Bechai ad d. l. hæc sunt: בעשה כלשון רבים שהוא דרך הלשון במלכים ונכבדו ארץ שידברו יחיד מהם כלשון רבים והוא דרך מעלה וכבוד והנה לכן היה יחיד ואמר ונחנו לך גם את זמרת. וכתוב אולי אוכל נכה בו. וכתוב ופשרה נאמר קדם. וכתוב אולי אוכל נכה בו. id est; *faciamus numero plurali* (dicitur) *quæ est consuetudo lingua de regibus & honoratioribus terræ, ut loquatur unicus ex illis numero plurali, idq; excellentiæ & dignitatis causâ. Ecce Laban erat unicus, & tamen dixit (numero plur.) & dabimus tibi etiam hanc (Gen. XXIX, 27.) Scriptum etiã est fortasse prævalebo, percutiemus eum (Num. XXII, 6.) Præterea scriptum est: & interpretationem ejus (Somnij.) dicemus cum rege (Dan. II, 6.) Quippe consuetudo magnarum est, loqui sic. Minimè inquam. V. saltem exempla in contrarium, quæ mox jam adscribemus. Sicuti enim non negamus usum loquendi hunc in S. Scripturâ receptum, vel idioma lingua hoc, quo singularibus adhibetur vel jungitur nempe plurale, (potius adeò ut illud multoties asseruerimus hæctenus) vel quod eò reedit, quòd cum alij de iisdem (magnatibus) in numero multitudinis loquantur, etiam honoris causâ, tum fortassis & ipsi aliquando de se: ita tamen vel imprimis, aut potissimum, multò minus semper reges & potentiores terræ, etiam ambitiosissimos quoscunq; hoc idiomate de se uti, sicq; loqui in Scripturâ, in plurali nempe numero, hoc est, quod constanter negamus. V. loca: Genes. X. V, 21. cap. XX, 9. cap. XLI, 40, 41, & 44. Exod. V, 2. 2. Reg. V, 6. Esdr. I, 2. cap. VII, 13. & 21. Dan. cap. II, III, IV, V, VI. imp. cap. IV, 27. &c.*

34. Sed ad rem vicissim devenimus. Nempe prætendunt ergò prædicti supra Scriptores ad unum, omnes usum loquendi, vel

37
vel *ה'שון ומעלה* & *ד'רר* & exempla item adferunt nonnulla.
Verùm Resp. nunci. & *לשון והכבוד* *ד'רר* concedimus cùm
alibi, tùm & ex parte in hoc nostro exemplo sive nomine. Sed 2.
quid hoc per omnia ad hunc nostrum locum vel Nomen *Elobim*,
quatenus nempe Deo vero id adhibetur? num prorsus idemq; ergò
de omnibus iudicium erit? numnam ergò subsistendum hic, nec
inquirendum ulterius in aliam quandam latitantem fortassis &
sublimiorem causam, cùm id plurale singulari Deo sc. glorioso,
uni attribuitur? Neutiquam. 3. Urgemus quocirca præprimis
& ante omnia vicissim rerum momenta ea, quæ superius etiam in
Quest. II. & IV. produximus in medium, quæ & vix non singula
utpote huc pertinent. Nempe & quidem primò singularem nu-
merum & ipsum usitatum, ac quo Spiritus S. vel S. Scripturæ uti
potuissent, si unitatis numerum eà voce intendifsent: At enim
respondes: Pluralis auxesin illam infert, notatq; honorem hunc
non singularis. Regerimus nos vicissim: Sanè. Sed quo id me-
dio probabis, quod etiam heic loci, vel tantùm quidem hunc (ho-
norem scilicet) inferat, nihilque præterea? Deinde 4. etiam
urgemus nativam pluralis numeri & principalissimam signifi-
cationem: sed illa quæ honorem & dignitatem personæ
saltem infert significatio, singularis modò est, vel accommodatio
ratione sensus secundarij) rei singulari; nec pluralitatem illam,
quam debebat, ratione & vi formæ suæ in sensu principalissimo
dicit. 5. Huc refer & emphasin illam, cùjus vi intenditur multi-
tudinis numerus, quando epitheta alia pluralia huic nomini su-
peradduntur non rarò, quam ipsam & superius ursumus. 6. Sunt
& qui hac responsione h.l. utuntur: si Sancti Dei homines, vel ipse
etiam Spiritus S. *in pluralis* ergò & denotanda majestati divinæ
saltem de Deo hunc pluralem numerum usurpassent, tum id vel sem-
per fecissent (aut utiq; illi magni peccatū peccassent, detrahendo
sc. sic aliquid Dei honori, qui æquè semper tamen honoratq; est, &
pariter vel æqualiter etiã honorandus ab omnibus, singulis venit,
quippe cùm DEI honor & majestas finis atq; scopus ultimus sine
totius SS. Scripturæ *Deuter. XXXII. 3. Psalm. LXXII. 18. I. Cor. X. 31*)
supra
vel

vel tamen sicubi idquam maximè opus erat, pro re natà nempe, v. g. propheta in concionibus suis cohortatorijs, dehortarijs, comminationibus &c. in orationibus suis alijs; atenim V. II. in contrarium in *Jobo*, passim, *Psalms* XVIII, 32. I. 22. CXIV. 7. CXXXIX, 19. 7ef. XLIV. 8. *Hibae*. III, 7, vel deniq; ipse etiam DEUS loqueretur de se in plurali (in apparitionibus, v. gr. promissionibus, benedictionibus suis) maximè cum legem daret in Sinà. Quà imprimis ratione, juxta cum alijs nonnullis, utitur ex mente Theodorici in qq. in *Genes. q. 20.* magnus quidam Vir, quem tamen locum, Theodorici nempe, apud ipsum cit. l. invenire nos non potuimus, sicuti supra quoq; in preliminaribus monuimus. 7. Si nomen יהוה inflexam de singulari suo in pluralem numerum affect. יהוה יהוה יהוה nomē excellentiæ sive honoris, vel quod idem est, si id eò à sanctis DEI hominibus vel Spiritu ipso susurparetur in multitudinis numero, quod Dei honorem excellentissimum. Eiusq; divinà majestatem denotet, tunc utiq; alia divina nomina, vel facta, & præsertim, essentialia DEI nomen, quod est יהוה (quia & hoc & illud non nisi unum DEUM, juxta illos, unitate numericà quidem talem, & præterea hunc in summà suà majestate honoreq; excellentissimo constitutum denotaret) multò magis ita inflectendum erat, & divinitissimam Ejus majestatem extolleret plus ultra; quando quidem id eò etiam vel maximè revelatum est, ut DEI majestas summa hinc innotescat. 8. Summa DEI dignitas vel majestas in eo quàm maximè consistit, ut agnoscatur Is, qualis est: non ergò absq; dubio saltem & aude externam quandam honoris speciem sacræ paginæ hoc ipso nomine plur. vel Spiritus S. ipse, sed aliquid ultra majusq; insinuare voluerunt. 9. Exempla tùm alieunde, tùm & impr. ex in alijs lingvis similibus locutionibus sive formulis petita, quod attinet, præter id, quod de diversitate horum supra *membr.* sive *respons.* 1. & 2. reperimus, etiam hæc in nonnullis sese offert disconvenientia, quod in similibus v. g. *Nos Ferdinandus mandamus* &c. *Wir* &c. nomen personæ maneat singulare, saltem pronomina vel verba addita enallagen illam patiuntur. Hic verò ipsum Nomen est plurale & quod ad terminum & sensum. Quod si in testes, (atq; id si concedamus etiam nos) inferre istas similesq; locutiones quidem regum, principum, magnatum, utique

utiq; aliquid pluralitatis sive multitudinis, quæ sita sit in consiliario-
rum procerumq; suorum adminiculis; dato, inquam, hoc, nondum
concesso, quod ideo in hunc modum loquantur de se, quia non soli sint
nempe, sed à latere sibi habeant adjunctos alios de grandibus suis. ut
sic loquamur; respondemus ergo, finge quocirca animo atq; sublu-
me, mi quisquis es, bone, si ideo pluralis numerus his tribuitur,
quânto magis DEO; vel quid, inquit, fiet, quæsumus, de DEO,
qui & in essentia sua quidem unus est, sed in personis tamen trinus?
10. AbenEzram in specie quod concernit, qui etiam supra produ-
ctus est, arbitramur scilicet sibi ipsi forte hunc non constituisse satis,
quandoquidem contrarium super *Psalm. XI. vers. 7.* expresse videtur
asserere: verba sunt: *לֹא יוֹצֵא לְשׁוֹן רִיבְכֶם עִם הַשֵּׁם הַגָּדוֹל*
לֹא יוֹצֵא לְשׁוֹן רִיבְכֶם עִם הַשֵּׁם הַגָּדוֹל h. e. non reperitur pluralis nu-
merus cum nomine benedicto, nisi in nomine Elohim juxta arcanum pro-
fundum. Quodnam hoc quælo arcanum? Annon SS. Trinitatis my-
sterium? Errant vero meo iudicio, inquit, qui sic de homine Judæo
sentiant. J. Drusius in tract. de voce Elohim. Non enim certè notum
fuit ei tantum mysterium pergit. Sanè! Quod quidem nos non
asseruerimus, mirati id de Drusio; sive id crediderit jam, sive minus
Rabbi. Loc9 hic esset, referre quid de eâ re, mysterio nempe SS. *Ἰουδαῖοι*,
Ἰουδαῖοι, Ebraeorum DD. senserint; cum qui ante Mesiam natum vi-
xerunt, tum qui post, sed nolimus compendiositati quippè
studentes, prolixitatem nimiam contra fugientes. Utiq; non
omnibus ignotum fuit id mysterij. V. saltem Galatinus, de
arc. cath. verit. lib. II, cap. 1. seqq. Mornæus de verit. relig. Christia-
nae cap. 6. m. p. 88. seqq. alij. Porro huc pertinet etiam, quod idem
Aben Ezra ad *Genes. XXXI, cap.* annotat; pluralè numerum *ἑὸν ὄνομα*
tantum in secundâ & terciâ personis non autem in primâ in-
scripturis usurpari. Jam plurale *Elohim* etiam in primâ personâ
usurpatur. v. *Genes. XXVI, 24. XLVI, 3. Exod. III, 6. cap. XX, 2.*
Deut. V, 6. Jesh. XLI, 10. XLV, 3. Jer. XXX, 22. alibi. Ergo non *ἑὸν ὄνομα*
ἑὸν ὄνομα usurpatur. Nec firmiter deniq; contrarium tam ex sapi-
entis Aben Ezræ tum reliquorum etiam superius allegatis locis satis
videtur posse colligi, uno R. Bechaj excepto. Quicquid tamen sit
horum, nihil quicquam nostræ sententiæ præjudicant.

QUÆ

35. Omnino, ut ad unum instar omnia, quæ & in hac præcedentibusque Quæstionibus dicta à nobis sunt, redigamus: Nomen ergò *Elohim* ut ratione terminationis s. formæ, ita etiam ratione sensus seu significationis suæ, eum & de Creaturis sive *Yhoj* diis acceptum, tum verò & quam maximè DEO uni, vero, glorioso attributum est Nomen numeri pluralis, in & juxta quidem significatum suum proprium, nativum, atque principalissimum. Ac quantumvis Uni simplicissimoque DEO, secundum essentiam suam tali quidem, id adhibeatur in dicto sensu, plurali scilicet; & ad Idiostimum linguæ Ebrææ sic adeoque spectet res hæc, qui & ipse persæpè alibi atque sub hac formâ reperiatur apud Ebræos, in sua linguâ, ita quidem ut plurale singulari adhibeatur, vel jungatur item explicitè eidem, expressis sc. utrinque verbis: porrò quantumvis similitum Idiostimorum ratio non æquè una eademque semper, nec item illa æquè obvia vel singulis sit, sed latentior nonnihil haud rarò, evidentior tamen ejus ratio & satis manifesta est in nostro exemplo seu Nomine in hunc modum usurpato; atq; illa, quæ subfit Idiostimo huic adhibito sc. in hoc loco & in hunc modum, non est nudè *ידיו-תי* vel linguæ genius hujusce, aut *ידיו-תי*, nec *ידיו-תי* vel linguæ genius hujusce, aut *ידיו-תי*, nec *ידיו-תי* est, quasi verò, principalissimeq; id, summo honori atque divinæ majestati indigitandæ exprimendæq; utcunque DEO adhibeatur: sed aliud quid; atque id, ut in subsequentibus jam videbimus porrò, non etiam virtutum, potentiarum atque proprietatum multitudo illa in DEO; sed una illa, quæ in Uno hoc simplicissima que ac indivisa essentia DEO, est personarum pluralitas: quam rationem si nihil aliud, svaderet saltem illa evidentissima analogia, quæ est inter hoc Nomen seu phrasin, & inter trinunum DEUM hunc nostrum gloriosum, modò descriptum: quæ quidem analogia, quando aliis essentis aut rebus creatis equidem etiam tribuitur adhibeturque id Nomen, inter hoc & illas non reperitur tali modo quidem, sc. in summâ suâ perfectione; ut hæctenus dictum ex parte, ac in subsequentibus porporro jam dicetur.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Typo Joh. A. Schreyer, Acad. Typog.
Anno MDCXIV

DIVINO NOMINE
E L O H I M

Nobilissima, ead. vexata militum
Commo vobis in ex hoc nomine pacis & salutis
habetis Vobis salutem & in hoc nomine con-

fructum probandum inquitum & inquitum ad sal-
tem pluralis personam in hoc nomine con-

DIVINA THEOLOGICA

Judeo-Pontificalis Pontificalis Calvinianis

Alcibiades & I. m.

M. ANDREA GENNERLO

M. HEINRICH'S

Typo Johannis Rönkeri, Adel. Typog.
Anno. M. DC. XLV.

01 A 6640

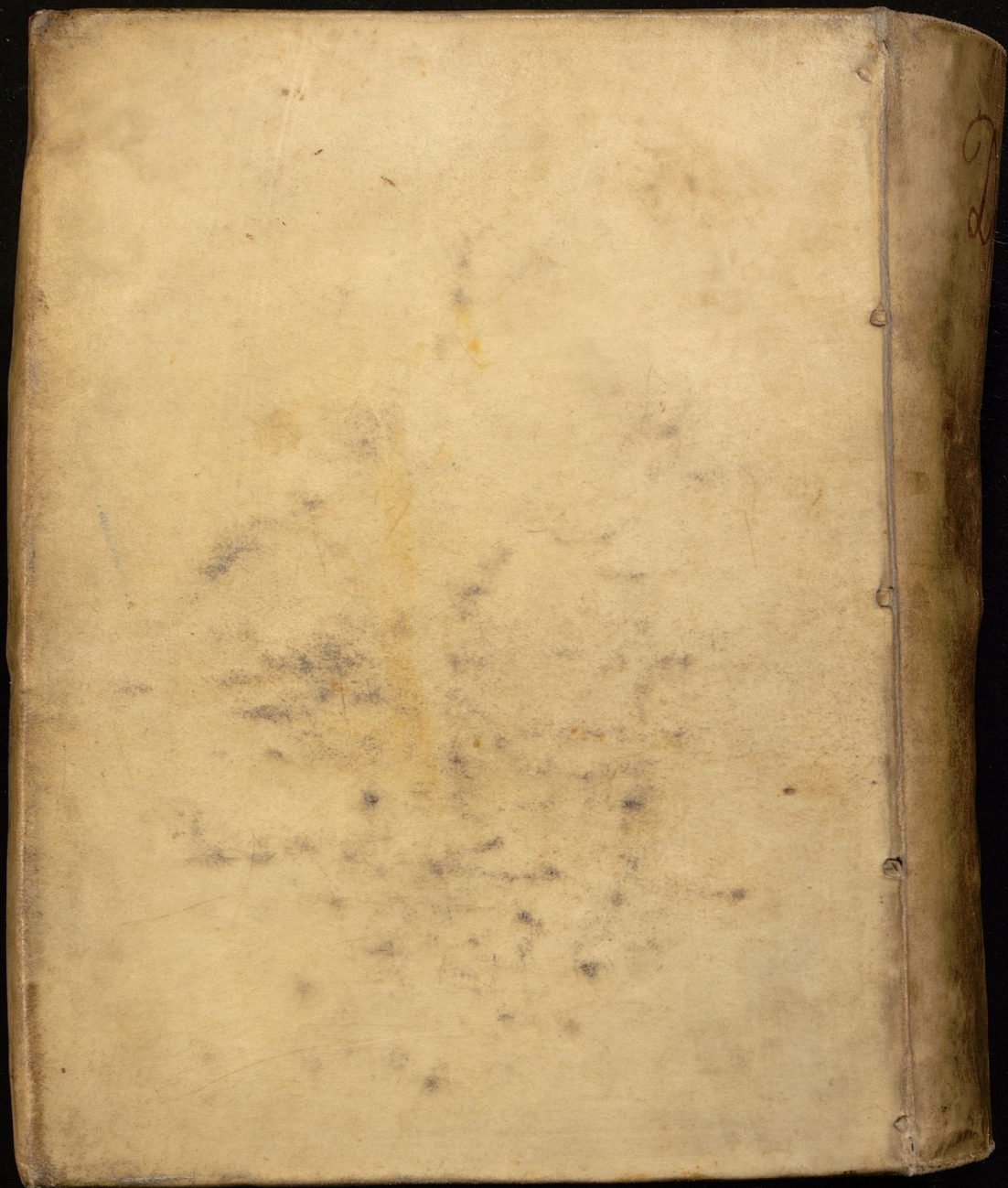
ULB Halle 3
003 108 309

Sb.

VD 17

2. 22

עֲלֹהִים
De
DIVINO NOMINE
ELOHIM,

Et imprimis
Nobilissimâ, eaq; vexatâ multum
Controversia: an ex hoc Nomine plurali, & praesertim
hoc juncto Verbo singulari עֲלֹהִים, *Genes. I, v. 1. vi* & ipsâ vocum ac con-
structionis quodammodo mysterium SS. Trinitatis, vel sal-
tem pluralitas personarum in unâ divinâ essen-
tiâ possit probari?

DIATRIBA PHILOLOGICA

Contra
Judæos, Photinianos, Pontificios, Calvinianos
atq; novatores nonnullos.

Ad Cujus Quæst. I. II. III. IV. & V. am
PRÆSIDE

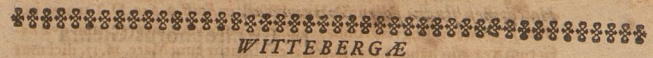
M. ANDREA SENNERTO,

Lingvæ Sanctæ Professore Publico, & h. t. Collegij Phi-
losophici DECANO,

Respondet publicè

M. CHRISTOPHORUS GIEHRA

Mulhustinus Thuringus P. L. Cæsareus,
ad d. IV. Septembr. in Auditorio majori.

WITTEBERGÆ

Typis JOHANNIS RÖHNNERI, Acad. Typog:
ANNO M DC, XLV.